

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Формування фінансової стратегії підприємства та механізм її реалізації за матеріалами ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД», м. Хмельницький

Рівень вищої освіти магістр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Шифр і назва спеціальності

Освітня програма «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Назва

КВРФБС. 023209.01.04.00

Виконав: студент II курсу, група ФБСм-23-1 Олександр КОЗЛОВ
Підпис Ім'я ПРІЗВИЩЕ

Керівник: д-р. екон. наук, професор Ніла ХРУЩ
Підпис Ім'я ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтролер Юна ДОШЕНКО
Підпис Ім'я ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:
Завідувач кафедри ФБСС
д-р. екон. наук, професор

 Ніла ХРУЩ
Підпис Ім'я ПРІЗВИЩЕ

15 12 2024 р.

Хмельницький 2024

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки і управління

Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітня програма «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Освітній рівень магістр

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ФБСС

Ніла ХРУЩ

2 09 2024 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Козлову Олександрові Вікторовичу

1 Тема роботи: Формування фінансової стратегії підприємства та механізм її реалізації за матеріалами ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД», м. Хмельницький
керівник роботи: Ніла Хрущ, д-р. екон. наук, професор

Затверджено наказом ректора університету від 26.08.2024 р. № 60 (додаток № 18)

2. Строк подання студентом роботи на кафедру з 12.12.2024 року.

3 Вихідні дані до роботи:

- законодавчі та нормативні акти;
- спеціальна методична та наукова література (вітчизняні та зарубіжні видання);
- періодичні видання за темою дослідження;
- фінансова звітність ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД».

4 Зміст роботи (перелік питань, що їх належить розробити)

1 Теоретичні основи формування фінансової стратегії підприємства та механізму її реалізації.

2 Формування аналітичного підґрунтя стратегічного фінансового управління підприємством та механізму його реалізації.

3 Напрями вдосконалення фінансової стратегії ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» та механізму її реалізації в контексті забезпечення сталого розвитку.

5 Перелік графічного матеріалу:

1. Сучасні підходи до визначення сутності поняття «фінансова стратегія підприємства»
2. Функції та принципи фінансової стратегії підприємства
3. Видова класифікація фінансових стратегій підприємства
4. Етапи життєвого циклу фінансової стратегії та цілі його стадій
5. Схематичне уявлення про складові фінансової стратегії підприємства та механізм її реалізації
6. Етапи формування та реалізації фінансової стратегії підприємства
7. Система показників оцінки фінансової безпеки підприємства та їх вагові частки за складовими інтегрального показника
8. Показники діяльності суб'єктів підприємництва у 2021-2023 роках
9. Структурний аналіз капіталу суб'єктів підприємництва України в 2021-2023 роках
10. Динаміка та структура фінансових результатів діяльності суб'єктів підприємництва України до оподаткування в 2021-2023 р.р.

11. Склад та динаміка показників балансу ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» в 2021-2023 роках
12. Склад та динаміка фінансових результатів діяльності ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» в 2021-2023 роках
13. Індикатори оцінки фінансової безпеки ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» в 2021-2023 роках
14. Розрахунок інтегрального показника оцінки фінансової безпеки ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» в 2021-2023 роках

6 Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

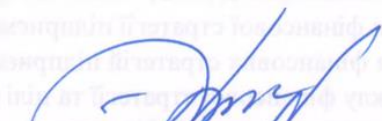
7 Дата видачі завдання: 02 вересня 2024 року

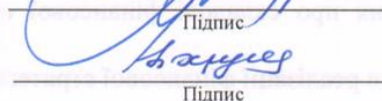
КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів (розділів) кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір теми та узгодження плану кваліфікаційної роботи	протягом червня	<i>виконано</i>
2	Визначення об'єкта і предмета дослідження, постановка мети і завдань відповідно до теми	до 15.09.24	<i>виконано</i>
3	Збір, обробка статистичних матеріалів, фінансової звітності	до 01.10.24	<i>виконано</i>
4	Аналіз та систематизація інформаційних джерел по темі дослідження	до 15.10.24	<i>виконано</i>
5	Написання текстової частини кваліфікаційної роботи та оформлення роботи	до 05.12.24	<i>виконано</i>
6	Підготовка ілюстративних матеріалів	до 10.12.24	<i>виконано</i>
7	Попередній захист	з 12.12.24	<i>виконано</i>
8	Захист кваліфікаційної роботи (згідно графіка)	з 20.12.24	<i>виконано</i>

Здобувач

Керівник роботи

Підпис

Підпис

Олександр КОЗЛОВ
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Ніла ХРУЩ
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Реферат
кваліфікаційної роботи здобувача
Козлова Олександра Вікторовича

На тему: Формування фінансової стратегії підприємства та механізм її реалізації за матеріалами ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД», м. Хмельницький

Актуальність теми: В умовах існуючої нестабільності та воєнного стану конкурентоспроможність, платоспроможність, фінансова стійкість та прибутковість підприємства досягається шляхом правильного і результативного ведення фінансів. Ефективна фінансова стратегія підприємства допомагає уникнути фінансових ризиків, економічних загроз під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів, створює перспективу стратегічного управління та досягнення поставлених цілей діяльності підприємства. Зв'язок та узгодження векторів стратегічного розвитку підприємства, створення відповідного механізму досягнення цілей за допомогою ефективної фінансової політики визнаються у бізнесі дієвою практикою. Тому проблематика формування фінансової стратегії підприємства та механізму її реалізації в умовах нових викликів та ризиків воєнного стану є значимою і актуальною для дослідження.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретико-методичних і прикладних рекомендацій щодо формування фінансової стратегії підприємства та механізму її реалізації в контексті забезпечення сталого розвитку.

Об'єктом дослідження є процеси формування фінансової стратегії підприємства та механізму її реалізації.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та прикладні аспекти формування фінансової стратегії підприємства та механізму її реалізації.

Інформаційною базою дослідження є праці вітчизняних та зарубіжних вчених, нормативно-правові акти з питань стратегічного управління, аналітичні огляди, методичні рекомендації, статистичні дані Держстату та фінансова звітність ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД за 2021-2023 р.р., інформація мережі Internet, результати власних досліджень.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в комплексному дослідженні теоретичних, методичних та прикладних аспектів формування фінансової стратегії підприємства та механізму її реалізації, обґрунтуванні напрямів їх вдосконалення, зокрема:

дістали подальшого розвитку:

- трактування сутності поняття «фінансова стратегія підприємства», яка на відміну від інших розглядається «як складова загальної стратегії підприємства, яка визначає перспективні фінансові цілі, формулює відповідні завдання, є основою для побудови якісного та ефективного механізму управління фінансовими ресурсами з метою досягнення стійкого фінансового стану, підвищення результативності діяльності та максимізації його вартості»;

- процеси формування фінансової стратегії підприємства та механізм її реалізації, які відповідають передовим світовим практикам, сприяють забезпеченню сталого розвитку та фінансової безпеки;

- науково-методичний підхід до інтегральної оцінки фінансової безпеки підприємства, який на відміну від існуючих базується на основі зіставлення граничних та фактичних значень індикаторів, дозволяє побудувати інтегральний показник, який стає основою при визначенні стратегічних напрямків забезпечення фінансової безпеки.

Практичне значення отриманих результатів полягає в науковому обґрунтуванні існуючих підходів та визначенні практичних рекомендацій щодо формування фінансової стратегії підприємства та механізму її реалізації.

Апробація результатів. Результати дослідження доповідались та апробовані на таких науково-практичних конференціях: XIII Всеукраїнська наукова конференція студентів, аспірантів та молодих вчених (29 листопада 2024 року, м. Одеса). За результатами опубліковано тези доповіді.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи магістра. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Загальний обсяг магістерської роботи складає 69 сторінки, що містять 15 таблиць та 13 рисунків. Список використаних джерел нараховує 42 найменування.

Abstract
Kozlov Oleksandr Viktorovych

Formation of the Financial Strategy of the Enterprise and the Mechanism of its Implementation based on the materials of "TECHNO-SMART LTD" LLC, the city of Khmelnytskyi

Relevance of the topic: In the conditions of existing instability and martial law, the competitiveness, solvency, financial stability and profitability of the enterprise are achieved through correct and effective management of finances. An effective financial strategy of the enterprise helps to avoid financial risks and economic threats under the influence of internal and external factors, creating the prospect of strategic management and achieving the set goals of the enterprise. The connection and coordination of the enterprise's strategic development vectors and developing an appropriate mechanism for achieving goals through effective financial policy are recognized in business as effective practices. Therefore, the issue of forming the economic strategy of the enterprise and the mechanism of its implementation in the conditions of new challenges and risks of martial law is significant and relevant for research.

The qualification work aims to substantiate theoretical, methodological and applied recommendations for the formation of the enterprise's financial strategy and the mechanism for its implementation in the context of ensuring sustainable development.

To achieve the goal of the qualification work, we have defined the following tasks:

- to investigate the economic essence, functions, principles, and classification of types of financial strategies of the enterprise;
- to determine the conceptual principles of the policy and mechanism for the formation of the system of strategic management of the enterprise's development;
- to analyse the financial and economic activities of enterprises of Ukraine in 2021-2023;
- to give a general characteristic and assess the indicators of the financial mechanism of strategic financial management of "TECHNO-SMART LTD" LLC in 2021-2023;
- to determine the directions for improving the financial strategy of "TECHNO-SMART LTD" LLC and the mechanism for its implementation in the context of ensuring sustainable development.

The object of the study is the processes of forming the financial strategy of the enterprise and the mechanism for its implementation.

The subject of the research is theoretical, methodological, and applied aspects of the formation of the enterprise's financial strategy and its implementation mechanism.

Keywords: enterprise, financial strategy, mechanism, integral assessment

Зміст

	С.
Вступ	6
1 Теоретичні основи формування фінансової стратегії підприємства та механізму її реалізації	10
1.1 Економічна сутність, функції, принципи, класифікація типів фінансових стратегій підприємства	10
1.2 Концептуальні засади політики та механізму формування системи стратегічного управління розвитком підприємства	19
2 Формування аналітичного підґрунтя стратегічного фінансового управління підприємством та механізму його реалізації	29
2.1 Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємств України в 2021-2023 р.р.	29
2.2 Загальна характеристика та оцінка індикаторів фінансового механізму стратегічного фінансового управління ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» в 2021-2023 р.р.	38
3 Напрями вдосконалення фінансової стратегії ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» та механізму її реалізації в контексті забезпечення сталого розвитку	50
Висновки	60
Список використаних джерел	63
Додатки	69

Вступ

Ринкові умови господарювання та політика ведення бізнесу передбачають наявність сприятливої економічної ситуація, сприятливої та виваженої інвестиційної політики, забезпечення безпеки підприємницької діяльності, що сприятиме безперервному відтворенні та розвитку. Однак, реалії ведення підприємницької діяльності в Україні на даному етапі характеризуються мінливістю попиту і пропозиції, цінової політики на товари і послуги, значними труднощами у забезпеченні безпечних умов виробництва, відтоком та переміщенням робочої сили, загальною макроекономічною нестабільністю під впливом постійних змін та викликів війни.

В умовах існуючої нестабільності конкурентоспроможність, платоспроможність, фінансова стійкість та прибутковість підприємства досягається шляхом правильного і результативного ведення фінансів. Фінансову стратегію підприємства формує єдність таких складових як: управління активами, обіговими коштами, витратами, інвестиціями в короткостроковому та довгостроковому періодах, прибутком, а також планування відповідних фінансово-економічних індикаторів, що є основою та відправною точкою в управлінні підприємством. Ефективна фінансова стратегія підприємства допомагає уникнути фінансових ризиків, економічних загроз під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів, створює перспективу стратегічного управління та досягнення поставлених цілей діяльності підприємства. Зв'язок та узгодження векторів стратегічного розвитку підприємства, створення відповідного механізму досягнення цілей за допомогою ефективної фінансової політики визнаються у бізнесі дієвою практикою. Тому проблематика формування фінансової стратегії підприємства та механізму її реалізації в умовах нових викликів та ризиків воєнного стану є значимою і актуальною для дослідження.

Дослідженням питань, що пов'язані з визначенням сутності, формуванням різних видів фінансових стратегій підприємства та фінансового механізму їх реалізації присвячені публікації вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких можна виділити Аранчій В., Доценко І., Журавльова І., Квасницька Р., Ламбен Дж., Макаренко П., Матвійчук Л., Портер М., Савчук Л., Томпсон А., Хрущ Н., Швиданенко Г., Штімац М., Юрчишена Л. та ін. Поряд з тим, залишається багато дискусійних питань, що пов'язані з веденням підприємницької діяльності, формуванням стратегічних орієнтирів розвитку та механізму їх реалізації в сучасних умовах турбулентних змін середовища та викликів війни.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретико-методичних і прикладних рекомендацій щодо формування фінансової стратегії підприємства та механізму її реалізації в контексті забезпечення сталого розвитку.

Для досягнення мети кваліфікаційної роботи нами визначені наступні завдання:

- дослідити економічну сутність, функції, принципи, класифікація типів фінансових стратегій підприємства;
- визначити концептуальні засади політики та механізму формування системи стратегічного управління розвитком підприємства;
- здійснити аналіз фінансово-господарської діяльності підприємств України в 2021-2023 р.р.;
- дати загальну характеристику та здійснити оцінку індикаторів фінансового механізму стратегічного фінансового управління ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» в 2021-2023 р.р.;
- визначити напрями вдосконалення фінансової стратегії ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» та механізму її реалізації в контексті забезпечення сталого розвитку.

Об'єктом дослідження є процеси формування фінансової стратегії підприємства та механізму її реалізації.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та прикладні аспекти формування фінансової стратегії підприємства та механізму її реалізації.

Для вирішення завдань, поставлених у дослідженні, нами використано загальнонаукові та специфічні методи і прийоми наукового пізнання: теоретичного узагальнення (при аналізі підходів до сутнісного трактування поняття «фінансова стратегія підприємства»), діалектичного пізнання (при дослідженні особливостей вибору та формування стратегій), формалізації (з метою відображення змісту і складових механізму стратегічного управління підприємством в умовах викликів війни), фінансового аналізу (в процесі оцінки індикаторів фінансового механізму стратегічного фінансового управління), графічний і табличний (для наочного представлення результатів проведеного дослідження) тощо.

Інформаційною базою дослідження є праці вітчизняних та зарубіжних вчених, нормативно-правові акти з питань стратегічного управління, аналітичні огляди, методичні рекомендації, статистичні дані Держстату та фінансова звітність ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД за 2021-2023 р.р., інформація мережі Internet, результати власних досліджень.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в комплексному дослідженні теоретичних, методичних та прикладних аспектів формування фінансової стратегії підприємства та механізму її реалізації, обґрунтуванні напрямів їх вдосконалення, зокрема:

дістали подальшого розвитку:

- трактування сутності поняття «фінансова стратегія підприємства», яка на відміну від інших розглядається «як складова загальної стратегії підприємства, яка визначає перспективні фінансові цілі, формулює відповідні завдання, є основою для побудови якісного та ефективного механізму управління фінансовими ресурсами з метою досягнення стійкого фінансового стану, підвищення результативності діяльності та максимізації його вартості»;

- процеси формування фінансової стратегії підприємства та механізм її реалізації, які відповідають передовим світовим практикам, сприяють забезпеченню сталого розвитку та фінансової безпеки;

– науково-методичний підхід до інтегральної оцінки фінансової безпеки підприємства, який на відміну від існуючих базується на основі зіставлення граничних та фактичних значень індикаторів, дозволяє побудувати інтегральний показник, який стає основою при визначенні стратегічних напрямків забезпечення фінансової безпеки.

Практичне значення отриманих результатів полягає в науковому обґрунтуванні існуючих підходів та визначенні практичних рекомендацій щодо формування фінансової стратегії підприємства та механізму її реалізації.

Апробація результатів. Результати дослідження доповідались та апробовані на таких науково-практичних конференціях: XIII Всеукраїнська наукова конференція студентів, аспірантів та молодих вчених (29 листопада 2024 року, м. Одеса). За результатами опубліковано тези доповіді.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи магістра. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Загальний обсяг магістерської роботи складає 69 сторінки, що містять 15 таблиць та 13 рисунків. Список використаних джерел нараховує 42 найменування.

1 Теоретичні основи формування фінансової стратегії підприємства та механізму її реалізації

1.1 Економічна сутність, функції, принципи, класифікація типів фінансових стратегій підприємства

Сучасне турбулентне економічне середовище України та війна зумовлюють невизначеність майбутнього розвитку і функціонування вітчизняних підприємств, й одночасно сприяють їх здатності ефективно реагувати на вплив негативних факторів та усувати їх. Саме правильно визначена фінансова стратегія та ефективний механізм управління нею дозволяють досягати підприємству високої конкурентоздатності, фінансової стійкості та прибуткової діяльності. Фінансова стратегія підприємства комплексно окреслює процеси планування, аналізу та управління активами і грошовими потоками, пошуку ефективних джерел фінансування, прийняття вигідних інвестиційних рішень. А тому формування і розробка ефективної фінансової стратегії підприємства є досить важливими аспектами забезпечення його стійкого економічного зростання у тривалій перспективі.

В сучасних наукових працях формуванню фінансової стратегії підприємства приділяється багато уваги, однак немає чіткого законодавчо закріпленого трактування даного поняття, а також дискусійними залишаються питання її місця та ролі в забезпеченні діяльності підприємств. В таблиці 1.1 подано наукові підходи до визначення сутності поняття «фінансова стратегія підприємства».

Вчені вважають фінансову стратегію:

- комплексом управлінських рішень;
- пріоритетними довгостроковими цілями і системою заходів;
- багатфакторною моделлю дій та заходів;

Таблиця 1.1 - Сучасні підходи до визначення сутності поняття «фінансова стратегія підприємства»

Автори	Трактування поняття «фінансової стратегії підприємства - ...»
Алексін Г. [1]	<p>- у вузькому розумінні «комплекс управлінських рішень, направлених на оптимізацію структури капіталу та мінімізацію його середньозважених затрат з метою створення вартості для стейкхолдерів»;</p> <p>- у широкому розумінні «комплекс управлінських рішень стратегічного фінансового управління в рамках політики фінансування, інвестиційної політики та дивідендної політики, що сприяють встановленню стійких конкурентних переваг, оптимізації структури капіталу, росту ринкової капіталізації та створення доданої вартості для стейкхолдерів»</p>
Савчук Л.М., Бандоріна Л.М., Удача К.О., Савчук Р.В., Усенко М.П. [23]	«пріоритетні довгострокові цілі і системи заходів по їх досягненню в області формування фінансових ресурсів, оптимізації структури капіталу та ефективності використання активів, що відповідають загальній концепції розвитку підприємства і забезпечують її реалізацію»
Швець Ю.О., Мозолевська А.І. [33]	«багатофакторна модель дій та заходів, необхідних для досягнення довгострокових цілей підприємства, забезпечення конкурентоспроможного розвитку шляхом ефективного управління фінансовими ресурсами та координації грошових потоків»
Швиданенко Г., Пономаренко О., Швиданенко В. [34]	«багатогранна, складна категорія та визначальний чинник сталого розвитку, на який впливає комплекс чинників зовнішнього і внутрішнього характеру і яка має відповідати, за змістовним наповненням, загальній стратегії розвитку підприємства та відображати довгострокові фінансові цілі та завдання, у контексті сформованої системи управління фінансовими ресурсами з обґрунтованим їх обсягом, високоефективними джерелами формування та стратегічними напрямками використання»
Штімац М., Лич В., Юрченко Ю. [36]	«комплексний довгостроковий план організації системної діяльності з досягнення його фінансових цілей шляхом формування, розподілу (перерозподілу) і використання фінансових ресурсів»
Юрчишена Л., Синусик А. [37]	«комплекс заходів щодо ефективного та результативного управління діяльністю залучення, розподілу та використання фінансових ресурсів суб'єктів господарювання з метою організації фінансових відносин з контрагентами задля досягнення встановлених цілей, зокрема, забезпечення зростання ринкової вартості»
Nzewi H., Onwuka M., Amobi S. []	«є детальним планом того, як суб'єкт підприємництва має намір досягти своїх цілей як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі»
Авторське визначення	«складова загальної стратегії підприємства, яка визначає перспективні фінансові цілі, формулює відповідні завдання, є основою для побудови якісного та ефективного механізму управління фінансовими ресурсами з метою досягнення стійкого фінансового стану, підвищення результативності діяльності та максимізації його вартості»

- багатогранною складною категорією та визначальним чинником сталого розвитку;
- комплексом заходів щодо ефективного та результативного управління;
- детальним планом досягнення цілей.

Враховуючи існуючі підходи пропонуємо розглядати фінансову стратегію підприємства як складову загальної стратегії підприємства, яка визначає перспективні фінансові цілі, формулює відповідні завдання, є основою для побудови якісного та ефективного механізму управління фінансовими ресурсами з метою досягнення стійкого фінансового стану, підвищення результативності діяльності та максимізації його вартості (авт.).

Вважаємо, що такий комплексний підхід слід застосовувати тому, що фінансова стратегія підприємства, з одного боку, є складовою загальної стратегією його розвитку, а з іншого - є функцією фінансового менеджменту, тому що визначає стратегічні фінансові цілі та завдання, обґрунтовує орієнтири фінансової діяльності підприємства в майбутньому.

Фінансова стратегія має за мету повне використання активів, включаючи власні основні динамічні здатності, створюючи та зберігаючи явну конкурентну перевагу щодо послуг і продуктів, які суб'єкт підприємництва надає своїм споживачам

Фінансова стратегія визначає довгострокову мету фінансової діяльності підприємства, яка полягає у «максимізації його ринкової вартості та підвищення ефективності діяльності» [16], та обрання найбільш ефективних шляхів і способів її досягнення.

Завдання фінансової стратегії підприємства подано на рисунку 1.1.

При їх формуванні необхідно враховувати динаміку змін макроекономічних показників, сучасні тенденції та особливості розвитку фінансових і товарних ринків, ризики (зокрема і неплатежів) та безпекову ситуацію, інфляційні коливання, фінансові кризи, галузеві та регіональні особливості діяльності підприємств, стадію його життєвого циклу тощо.

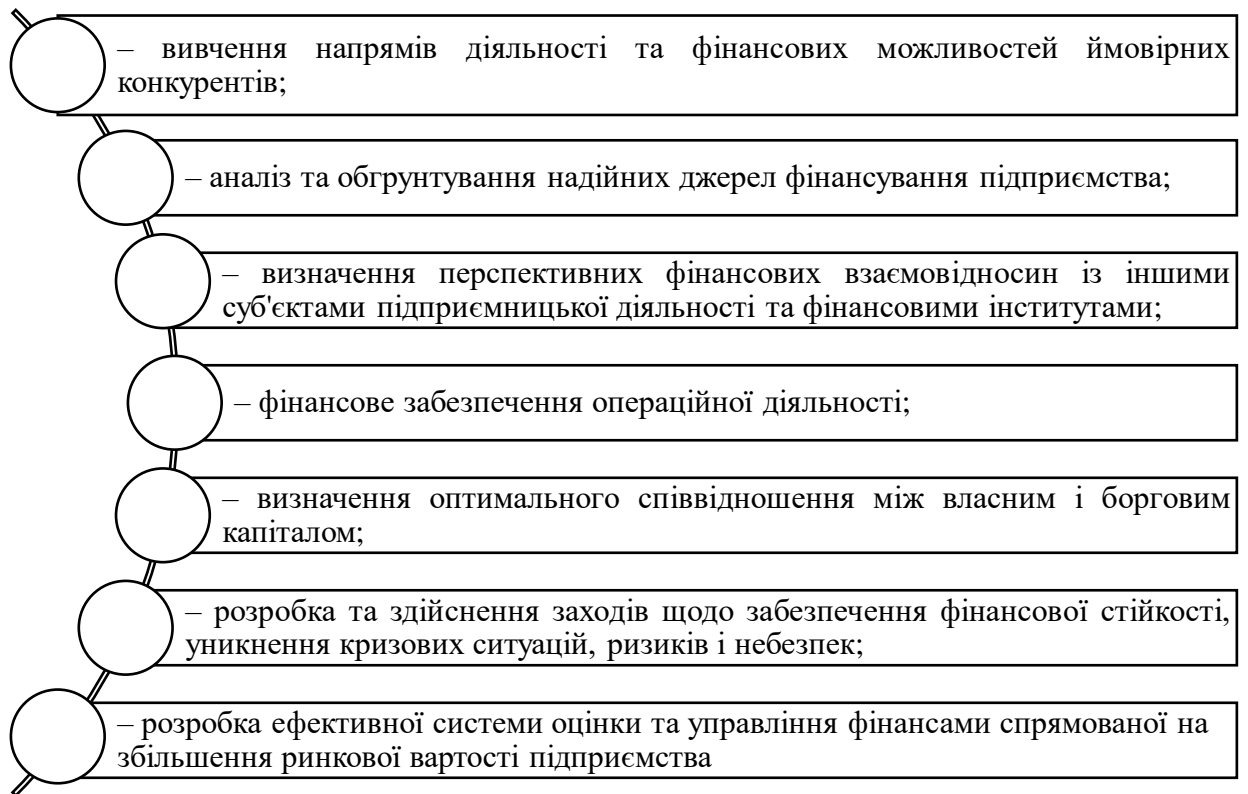

Рисунок 1.1 – Завдання фінансової стратегії підприємства

Джерело: складено за матеріалами [3, 16, 17, 33]

Фінансова стратегія підприємства відповідно до своєї стратегічної мети забезпечує виконання таких функцій (рисунок 1.2.): організаційна, ресурсозабезпечуюча, адаптивна, оптимізаційна, розподільча, контрольна, інформаційна, антикризова.

При розробці фінансової стратегії підприємства доцільно керуватися принципами, які притаманні всієї системі управління, є справедливими і постійно діючими вимогами в управлінні фінансовою діяльністю підприємства (рисунок 1.3).

Формування фінансової стратегії - це доволі трудомісткий та доволі обширний процес, який потребує значних витрат праці, часу та виконання комплексних розрахунків.

Під час реалізації даного процесу необхідно враховувати такі чинники:

Рисунок 1.2 – Функції фінансової стратегії підприємства

Джерело: складено за матеріалами [3, 22]

- орієнтацію фінансової стратегії підприємства на її загальну стратегію розвитку на ринку;
- рівень чинного законодавчого та нормативно-правового регулювання підприємницької діяльності;
- економічну та політичну ситуація в країні;
- тип ринкової позиції підприємства, тому що вибір фінансової стратегії залежить від цільової аудиторії, на яку спрямоване виробництво продукції, і від частки і типу ринку (вітчизняний чи міжнародний), які планує зайняти підприємство;

- ресурсне забезпечення підприємства, оскільки на формування фінансової стратегії впливає обсяг і якість ресурсів, зокрема кадрове забезпечення, «наявність основних засобів, забезпеченість власними коштами, можливість залучення позикових коштів та інвестицій, інноваційний потенціал» [38];

Рисунок 1.3 – Принципи розробки фінансової стратегії підприємства

Джерело: складено за матеріалами [3, 11]

- галузеву належності суб'єкта господарювання, оскільки саме вона визначає напрям та особливості формування його фінансової стратегії;

- фінансовий стан і конкурентні переваги даного підприємства над існуючими і потенційними підприємствами-конкурентами, надійності постачальників і покупців;

- рівень ризику фінансової діяльності, який спричиняється зміни відсоткових ставок, різкими стрибками курсу валют, інфляційними

коливаннями, ризиками неплатежів, ймовірністю настання фінансової кризи та іншими факторами;

- кон'юнктуру товарного та фінансового ринків, їх зміни.

Таблиця 1.2 – Видова класифікація фінансових стратегій підприємства

Вид фінансової стратегії	Специфіка та особливості
Визначальна (генеральна стратегія)	- включає загальні напрями діяльності підприємства; - є складовою корпоративної стратегії
Основна стратегія	- ґрунтується на головних стратегічних цілях; - орієнтована на досягненні цілей задля економічного розвитку суб'єктів господарювання
Забезпечуюча стратегія	- сприяє забезпеченню необхідними ресурсами та передумовами успішної реалізації визначальної (генеральної) стратегії; - сприяє створенню усіх необхідних умов реалізації основної стратегії.
Стратегія фінансового розвитку	- спрямована на підвищення рівня розвитку фінансово-економічного потенціалу підприємства; - спрямована на забезпечення захисту фінансових конкурентних переваг; - передбачає генерування конкурентних фінансових переваг в середньостроковій перспективі
Стратегія забезпечення фінансової безпеки	- антикризова фінансова стратегія, яка передбачає ліквідацію наслідків руйнацій повномасштабної війни; - сприяє забезпеченню фінансової рівноваги; - забезпечує раціональне використання внутрішніх і зовнішніх фінансових ресурсів
Фінансова стратегія функціонування вітчизняних підприємств в умовах війни	- сприяє забезпеченню частки ринку і створенню об'єктивно необхідних умов для її розширення; - сприяє створенню привабливого інвестиційного клімату та зниженню фінансового рівня ризикованості бізнесу
Фінансова стратегія повоєнного відновлення національного фінансово-економічного потенціалу	- проведення прогнозованого фінансового оздоровлення (санації) підприємств; - забезпечення досягнення перспективних цілей фінансового розвитку підприємств у контексті європейських стандартів; - оперативна стратегія, зорієнтована на досягнення короткострокових цілей

Джерело: складено за матеріалами [12, 22, 34]

За видовою класифікацією фінансові стратегії спрямовуються як на вирішення наявних реальних проблем підприємства, так і за стратегічними орієнтирами - на довготривалу перспективу забезпечення економічного зростання із врахуванням специфіки, досвіду, особливостей та засадничих акцентів (таблиця 1.2).

«У цьому зв'язку була виокремлена фінансова стратегія в умовах агресивної руйнівної війни, а також у повоєнному відновленні у відповідності з європейськими критеріями та гармонізацією соціальних, екологічних та фінансово-економічних критеріїв життєдіяльної нації» [34].

Під час формування фінансової стратегії підприємства як багатофакторної моделі управління слід враховувати відповідну стадію життєвого циклу, на яких визначаються «інтенсивність залучення та використання фінансових ресурсів, пріоритетність стратегічних фінансових цілей, напрями розподілу прибутку, а також рівень та види ризиків» [33].

Моделі життєвого циклу дозволяють узагальнювати процес розвитку підприємства та сконцентруватися на способах управління, що є найбільш адекватними на поточному етапі, і побудувати фінансову стратегію, що забезпечує підприємство достатнім обсягом фінансових ресурсів. Етапи життєвого циклу фінансової стратегії подано в таблиці 1.3.

Керівництву підприємства важливо розуміти «на якій стадії життєвого циклу воно перебуває, оскільки кожна стадія не тільки супроводжується певними можливостями зростання, але й має «вузькі» місця й ризики, які необхідно правильно аналізувати та інтерпретувати» [33].

Таким чином, фінансова стратегія підприємства є багатогранною складною категорією, визначальним чинником сталого розвитку, на який мають вплив фактори зовнішнього і внутрішнього характеру.

За змістовним наповненням фінансова стратегія підприємства має відповідати загальній стратегії розвитку, відображати фінансові цілі та завдання тривалої перспективи, у контексті «сформованої системи управління фінансовими ресурсами з обґрунтованим їх обсягом,

високоєфективними джерелами формування та стратегічними напрямками використання» [34].

Таблиця 1.3 - Етапи життєвого циклу фінансової стратегії та цілі його стадій

Етап	Характеристика етапу	Ціль
Етап зародження	формується бізнес-ідея, яка трансформується в створення підприємства, визначається галузь в якій воно буде працювати, обирається стратегія та ціль, розробляється структура підприємства, формується кадровий склад, здійснюється підбір матеріалів та обладнання, здійснюється входження її на ринок зі спробою знайти свою нішу та стати привабливою для клієнтів	зростання доходів та обсягів продажів
Етап юності (початкового зростання)	обирається свій сегмент ринку, вживаються заходи забезпечення прибутковості, розширюється база клієнтів, утверджується імідж компанії на ринку	оптимізація витрат; управління оборотним капіталом, прибутком та ліквідністю; зростання рентабельності продажів
Етап активного зростання (зросту)	власник підприємства займатися стратегічним плануванням, а частину повноважень з вирішення тактичних завдань делегує менеджерам середньої ланки; процеси на підприємстві приймають формалізований вигляд, напрацьована клієнтська база впливає на стратегію підприємства та на розвиток асортименту; підприємство прагне вирости там, де воно досягло певних успіхів	оптимізація структури капіталу; зростання прибутковості інвестованого капіталу
Етап зрілості	підприємство досягає стабільності в розвитку, підтримує досягнуті ринкові позиції та зміцнює своє становище; характерним є зниження фінансового ризику, однак проявляється високий виробничий ризик; знижуються витрати на залучення капіталу, прибутковість власного капіталу досягає можливого максимуму	зростання економічного прибутку
Етап спаду	підприємство втрачає конкурентоздатність, продажі та прибуток знижуються; знижується рентабельність підприємства через відсутність інновацій; рішення стають досить консервативними; підприємство відмовляється від інновацій та переходить в режим жорсткої економії та скорочення витрат	оптимізація витрат; ефективне управління активами

Джерело: складено за матеріалами [33]

- В аспекті загальнодержавного підходу фінансова стратегія підприємства – це:
- сформовані перспективні засади інноваційної фінансової політики;
 - це визначальний елемент фінансового менеджменту;
 - це база життєдіяльності підприємства та чинник його економічного зростання за визначеними об'єктивними критеріями.

1.2 Концептуальні засади політики та механізму формування системи стратегічного управління розвитком підприємства

Формування фінансової політики сучасного типу на рівні підприємства було і залишається складною та актуальною проблемою.

Під фінансовою політикою підприємства слід розуміти «цілеспрямовану діяльність, направлену на ухвалення відповідальних рішень щодо фінансового управління з метою досягнення і збереження фінансової стабільності, економічної безпеки й сталого розвитку» [32].

В основу реалізації фінансової політики підприємства покладено розробку альтернативних стратегій із чітким розподілом повноважень і відповідальності, які забезпечує внутрішній контроль щодо її реалізації.

Мета фінансової політики підприємства нерозривно пов'язана із стратегією його розвитку і реалізується в єдиному комплексі.

Сформована фінансова політика виступає ключовим інструментом стратегічного управління, що дозволяє підприємствам забезпечувати сталість темпів росту, «особливо за умов, коли очевидні можливості зростання вже вичерпані, такі як неохоплені ринки, дефіцитні товари або ніші» [32]. В таких умовах перевагу отримують підприємства з чітко визначеною фінансовою стратегією і ті, що ефективно мобілізували усі ресурси для досягнення поставлених стратегічних цілей.

Фінансову політику підприємства доцільно вважати базовим елементом загальної стратегії його розвитку, яка включає виробничу, кадрову, інвестиційну, інноваційну, маркетингову та інші політики.

Важливим завданням фінансової політики підприємства є одержання дієвих фінансових технологій та механізмів, які оптимально впливатимуть на досягнення цілей. Вона має відповідати на такі актуальні питання:

- яким чином збалансувати стратегічні цілі фінансового розвитку підприємства;
- як в умовах конкуренції на ринку досягти запланованих завдань;
- які інструменти та механізми найбільш ефективні для досягнення поставлених цілей;
- чи необхідно змінювати фінансову структуру підприємства використовуючи фінансові інструменти;
- як контролювати досягнення поставлених цілей за певними критеріями.

Формулювання стратегічної фінансової політики підприємства передбачає вирішення різноманітних завдань, що спрямовані на досягненні чітко визначених цілей. Підприємство може ставити різні цілі, які відповідають поточній ситуації, стратегії та внутрішнім можливостям, можуть забезпечувати різні пріоритети в залежності від специфіки діяльності підприємства та поточної ситуації на ринку. Максимізація прибутку підприємства є однією з ключових концепцій бізнес середовища, однак вона не завжди виступає єдиним чи основним фокусом в його діяльності.

Різні типи фінансової політики підприємства по різному впливають на його господарську діяльність.

Агресивний тип фінансової політики підприємства - спрямований на високі результати, однак пов'язаний зі значним ризиком. Підприємство, обпраючи цей тип політики, «інвестує в проекти з великим ризиком та високими прибутками, встановлює низькі ціни на продукцію, має значний обсяг запасів та надає відстрочки платежів» [25].

Консервативний тип фінансової політики підприємства спрямований на фінансову безпеку і мінімізацію ризиків. Підприємство, яке обирає даний тип політики, інвестує у проекти із низьким ризиком, встановлюючи на продукцію середні ринкові ціни, має незначні запаси й надає відстрочки платежів на короткий термін.

Помірний тип фінансової політики підприємства орієнтований на середні результати при помірному ризику та ґрунтується на компромісі між ліквідністю та прибутковістю.

Розглядаючи процес реалізації фінансової стратегії, слід відмітити, що її фінансовий механізм формує умови макро- і мікросередовища, а також фактори, що впливають на загальну стратегію підприємства (рисунок 1.4).

Рисунок 1.4 – Схематичне уявлення про складові фінансової стратегії підприємства та механізм її реалізації

Джерело: складено за матеріалами [11, 31, 33, 34]

Фінансовий механізм реалізації фінансової стратегії впливає на її ефективність в системі управління підприємством, яка досягається шляхом:

- «відповідності розробленої фінансової до загальної стратегії підприємства – ступеню узгодженості цілей, напрямків і етапів їх реалізації;
- узгодженості фінансової стратегії підприємства з прогнозованими змінами у зовнішньому підприємницькому середовищі;
- реалізації розробленої підприємством фінансової стратегії щодо формування власних і залучених зовнішніх фінансових ресурсів тощо» [31].

Фінансова стратегія підприємства передбачає визначення стратегічних цілей фінансової діяльності та обрання найефективніших способів їх досягнення, а її цілі підпорядковуються загальній стратегії сталого економічного розвитку і «спрямовуватися на максимізацію прибутку та ринкової вартості підприємства» [3]. Етапи формування та реалізації фінансової стратегії підприємства подано на рисунку 1.5.

Рисунок 1.5 – Етапи формування та реалізації фінансової стратегії підприємства

Джерело: складено за матеріалами [3, 33]

Стали розвиток підприємства - це його здатність вести фінансово-господарську діяльність в реальному часі, незважаючи на негативний вплив чинників зовнішнього та внутрішнього середовища. Першоосною для впровадження ефективної та реальної фінансової стратегії підприємства є визначення джерел її розвитку, а тому важливо дослідити та «деталізувати основні внутрішні і зовнішні чинники та джерела формування фінансового механізму реалізації фінансової стратегії» (таблиця 1.4).

Таблиця 1.4 - Внутрішні та зовнішні чинники формування фінансового механізму реалізації фінансової стратегії, політики і тактики підприємства в контексті забезпечення його сталого розвитку

Внутрішні чинники	Зовнішні чинники
конкурентоспроможність підприємства та рівень якості його продукції	політична стабільність
фінансова стратегія, політика і тактика підприємства: дієвість та відповідність сучасним вимогам цифровізації та інноваційності	рівень інфляції
нагромаджені внутрішні фінансові ресурси для інвестування (чистий та нерозподілений прибуток)	фінансово-економічна стабільність в країні
позитивна динаміка рівня рентабельності	забезпечено екологічну безпеку і належний стан довкілля за оцінюванням впливу на нього сукупних чинників
задовільний стан та структура активів підприємства, низький коефіцієнт зносу	ступінь невизначеності зовнішнього середовища має незначний вплив на конкурентне позиціонування підприємства
розвинені цінності компанії і рівень корпоративної культури	розвиненість фінансових ринків
підтримуються соціальні чинники життєдіяльності персоналу	забезпечені платоспроможність і попит населення

Джерело: складено за матеріалами [5, 6, 15, 34]

Важливим етапом розробки фінансової стратегії підприємства є оцінка її ефективності. Ефективна реалізація фінансової стратегії забезпечує позитивні фінансові показники та результати діяльності підприємства,

забезпечує «підвищення його ринкової вартості, максимізацію прибутку, укріплення ділової репутації підприємства, підвищення якості управління фінансовою діяльністю його структурних підрозділів тощо» [3] та досягається за умови:

- узгодженості фінансової стратегії (цілей, напрямків та етапів) з загальною стратегією підприємства;
- адаптивності фінансової стратегії підприємства до прогнозованих змін в зовнішньому середовищі;
- реалізації розробленої фінансової стратегії щодо забезпечення формування власних і залучених фінансових ресурсів.

Оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства пропонується проводити за експрес методом оцінки, «яка базується на розрахунку інтегрального показника та передбачає аналіз результативності здійснення основних коефіцієнтів оцінки фінансового стану підприємства на основі зіставлення граничних (критичних і нормальних) та фактичних значень індикаторів» [14]. При використанні даної методики нормальні значення індикаторів обмежують зону нормального рівня безпеки підприємства, а критичні значення індикаторів – зону критичного рівня.

Аналіз сучасної економічної літератури дозволив виокремити множину індикаторів оцінки рівня фінансової безпеки підприємства із розподілом їх на групи, зокрема:

- показники ліквідності та платоспроможності;
- показники фінансової стійкості;
- показники ділової активності;
- показники результативності (рентабельності) діяльності.

З допомогою системи даних показників можна комплексно оцінити стан фінансової безпеки підприємства, а також встановити їх вагові частки за складовими фінансової безпеки з метою проведення інтегральної оцінки (таблиця 1.5).

Таблиця 1.5 – Система показників оцінки фінансової безпеки підприємства та їх вагові частки за складовими інтегрального показника

Складові фінансової безпеки підприємства (I_j)	Вихідні показники за складовими фінансової безпеки підприємства	Методика розрахунку	Нормативне значення	Вагові частки індикаторів (a_{ij})
Показники ліквідності та платоспроможності	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$\frac{\Phi 1p.1165}{\Phi 1p.1695}$	0,2-0,35	0,3
	Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{\Phi 1p.(1195-1100)}{\Phi 1p.1695}$	0,5-1 і вище	0,3
	Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	$\frac{\Phi 1p.1195}{\Phi 1p.1695}$	1-2	0,4
Показники фінансової стійкості	Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	$\frac{\Phi 1p.1495}{\Phi 1p.1300}$	>0,5	0,5
	Коефіцієнт фінансової стабільності (фінансування)	$\frac{\Phi 1p.1495}{\Phi 1p.(1595+1695)}$	0,67-1,5	0,2
	Коефіцієнт фінансової стійкості	$\frac{\Phi 1p.(1495+1595)}{\Phi 1p.1900}$	0,7-0,9	0,3
Показники ділової активності	Коефіцієнт оборотності активів	$\frac{\Phi 2p.2000}{\Phi 1p.1300 \text{ (на поч.+ на кінець)}/2}$	збільшення	0,6
	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	$\frac{\Phi 2p.2000}{\Phi 1p.1495 \text{ (на поч.+ на кінець)}/2}$	збільшення	0,4
Показники результативності діяльності	Рентабельність активів	$\frac{\Phi 2p.2350}{\Phi 1p.1300 \text{ (на поч.+ на кінець)}*100\%}$	збільшення	0,4
	Рентабельність власного капіталу	$\frac{\Phi 2p.2350}{\Phi 1p.1495 \text{ (на поч.+ на кінець)}*100\%}$	збільшення	0,3
	Рентабельність продажу	$\frac{\Phi 2p.2350}{\Phi 2p.2000*100\%}$		0,3

Джерело: складено за матеріалами [14, 19, 21, 35, 40]

Ефективність проведення такої оцінки залежить від можливості побудувати адекватну систему однозначності інтерпретації результатів

аналітичної та математичної обробки груп цільових показників з метою попередження та уникнення двозначності висновків та можливих суперечностей.

Найпростішим методом оцінки конкретного фінансового коефіцієнта (одиничного показника) є нормування, яке проводиться за формулою:

$$x_i = \frac{P_{i\phi}}{P_{in}}, \quad (1.1)$$

де x_i - ступінь відхилення фактичного значення i -го показника від його нормативного (граничного) значення;

$P_{i\phi}$ – фактичне значення одиничного показника;

P_{in} – нормативне значення одиничного показника;

i – порядковий номер фінансового коефіцієнта (одиничного показника) в блочній оцінці.

Формула 1.1 може бути використана, якщо у випадку забезпечення стійкого фінансового стану фактичне значення перевищує нормативне. У випадку, коли навпаки фактичне значення нижче за нормативне, то маємо використовувати іншу формулу:

$$x_i = \frac{P_{in}}{P_{i\phi}}, \quad (1.2)$$

Якщо ж фінансовий коефіцієнт не має нормативного значення, то нормування одиничного фінансового показника можна проводити порівнюючи із найкращим значенням за досліджуваний період.

Виходячи із обраної системи показників за складовими фінансової безпеки підприємства, що подані в таблиці 1.4, показник інтегральної оцінки, з урахуванням ваги одиничних показників, визначатимемо за формулою:

$$I_j = \sum_{i=1}^n x_{ij} \cdot a_{ij} \quad (1.3)$$

де I_j - інтегральна оцінка j -тої складової фінансової безпеки підприємства;

x_{ij} - i -тий показник j -тої складової;

a_{ij} - ваговий коефіцієнт i -го показника в оцінці j -тої складової;

n - кількість індикаторів j -тої складової.

Отже, інтегральний показник оцінки фінансової безпеки підприємства дорівнює сумі бальних оцінок коефіцієнтів за кожною групою показників оцінки фінансової безпеки підприємства.

Вагові коефіцієнти, визначені експертним шляхом, можуть приймати наступні значення:

- «ліквідність та платоспроможність - 0,25;
- фінансова стійкість - 0,35;
- ділова активність - 0,15;
- результативність діяльності підприємства - 0,25» [14]

Таблиця 1.6 – Рівні фінансової безпеки підприємства та їх характеристика

Рівень фінансової безпеки підприємства	Нормативне значення	Характеристика рівня
високий	0,76 - 1,0	рівень комплексного забезпечення фінансової стійкості, незалежності, прибутковості, ліквідності підприємства, за рахунок використання виключно власного капіталу
середній	0,52 - 0,75	рівень забезпечення стабільної діяльності підприємства лише на короткотерміновий відрізок часу, оскільки незбалансованість за багатьма показниками вимагає використання крім власного капіталу ще довгострокового позикового капіталу
низький	0,26 - 0,51	рівень незабезпечення конкурентоспроможності та ефективності діяльності підприємства, вимагає використання крім власного та довгострокового капіталу ще й короткострокового позикового капіталу
критичний	0,0 - 0,25	рівень великої ймовірності настання банкрутства, за обраної структури капіталу підприємство не має можливості забезпечити власну діяльність

Джерело: складено за матеріалами [14]

Запропонована методика експрес-оцінки фінансової безпеки підприємства на основі інтегрального показника, дозволяє визначити інтегральний індекс фінансової безпеки, який пропонується розраховувати за формулою:

$$I = \sum_{i=1}^n I_j \cdot d_i \quad (1.4)$$

де d_i – вагові коефіцієнти складових фінансової безпеки підприємства.

При цьому d_i має задовольняти таким умовам: $0 \leq d_i \leq 1$, а $\sum d_i = 1$.

Інтегральний індикатор I_j окремої складової фінансової безпеки набуває «оптимального» значення $I_j = 1$, а найгіршого - $I_j = 0$.

На основі проведеного аналізу доцільно «виділяти наступні рівні фінансової безпеки підприємства: високий, середній, низький та критичний» (таблиця 1.6) [14].

Запропонована шкала оцінювання фінансової безпеки підприємства ранжує її рівень з позиції забезпечення ліквідності, фінансової стійкості, прибутковості, незалежності підприємства.

З практичної точки зору вона дозволить підвищити ефективність реалізації фінансової стратегії підприємства в майбутньому, оскільки дозволить безперервно відстежувати й оцінювати стан фінансової безпеки, вчасно виявляти небезпеки та загрози, а також приймати ефективні рішення щодо їх попередження чи мінімізації.

2 Формування аналітичного підґрунтя стратегічного фінансового управління підприємством та механізму його реалізації

2.1 Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємств України в 2021-2023 р.р.

У лютому 2022 р. росія «розпочала повномасштабне вторгнення в Україну, що призвело до війни, яка наразі триває і яка стала великим викликом для української та світової економік. Ресурси країни було спрямовано на державну оборону та пошук рішень для пом'якшення впливу війни на добробут громадян і бізнесу» [20]. Однак вітчизняна економіка залишилася стійкою завдячуючи спільним зусиллям Уряду та бізнесу, що швидко відновлює зруйновану та пошкоджену критичну інфраструктуру та постійній фінансовій підтримці від міжнародних партнерів.

Дослідимо, який вплив мають наслідки війни на діяльність підприємств в Україні, а також на їх стан на кінець 2023 р. (таблиця 2.1).

Дані таблиці 2.1 свідчать про те, що загальна кількість суб'єктів господарювання в Україні скоротилася з 1 млн 956,2 тис одиниць у 2021 р. до 1 млн 913,2 тис одиниць у 2023 р., тобто на 43 тис. одиниць (2,2 % від загальної кількості в досліджуваному періоді). В 2022 р. кількість підприємств станом на кінець року складала 1 млн 732,5 тис. одиниць, що свідчить про відновлення бізнесу в Україні незважаючи на повномасштабну війну.

Зокрема, частка підприємств в 2023 р. складає 16,09%, тоді як частка фізичні особи-підприємців – 83,91%. Серед підприємств 15,33% складають суб'єкти малого підприємництва, 0,74% - суб'єкти середнього підприємництва. Малі та середні підприємства виступають основою економіки України, вони становлять левову частку серед усіх суб'єктів господарювання в Україні, забезпечують 68,9% усіх робочих місць та

створюють 64% вартості. Наслідками війни став той факт, що 109 великих підприємств на сході та півдні України зазнали прямих збитків, з них 19 зруйновано повністю, а 90 є частково пошкодженими. Незважаючи на руйнівний вплив російської війни, підприємства продемонстрували виняткову стійкість, і за короткий час після початку війни бізнес почав адаптуватися до нової економічної ситуації.

Таблиця 2.1 - Показники діяльності суб'єктів підприємництва у 2021-2023 роках

Показник / рік	Усього	Зокрема					
		підприємства					фізичні особи- підприємці
		усього	зокрема			з них мікро- підприємства	усього
великі	середні	малі					
Кількість суб'єктів господарювання, тис. одиниць							
2021	1956.2	370.8	0.6	17.5	352.7	304.7	1585.4
2022	1732.5	261.9	0.5	14.8	246.7	206.2	1470.6
2023	1913.2	307.9	0.5	14.1	293.3	255.0	1605.3
Структура, %							
2021	100.00	18.96	0.03	0.89	18.03	15.58	81.04
2022	100.00	15.12	0.03	0.85	14.24	11.90	84.88
2023	100.00	16.09	0.03	0.74	15.33	13.33	83.91
Кількість зайнятих працівників, млн осіб							
2021	9.0	6.5	1.6	3.0	1.8	0.8	2.5
2022	7.5	5.4	1.4	2.6	1.4	0.6	2.1
2023	7.4	5.1	1.3	2.3	1.4	0.6	2.3
Структура, %							
2021	100.00	72.22	17.78	33.33	20.00	8.89	27.78
2022	100.00	72.00	18.67	34.67	18.67	8.00	28.00
2023	100.00	68.92	17.57	31.08	18.92	8.11	31.08
Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг), млрд грн							
2021	14989.8	13616.8	5140.4	5900.1	2576.4	862.3	1373.0
2022	11119.9	11033.0	4024.3	4906.8	2101.9	672.9	86.9
2023	13574.9	13456.4	4797.0	5990.5	2668.9	872.4	118.5
Структура, %							
2021	100.00	90.84	34.29	39.36	17.19	5.75	9.16
2022	100.00	99.22	36.19	44.13	18.90	6.05	0.78
2023	100.00	99.13	35.34	44.13	19.66	6.43	0.87

Джерело: складено за матеріалами [8]

В досліджуваному періоді найбільша кількість зайнятих працівників була задіяна на середніх підприємствах, що складає в 2023 р. 31,84% від загальної кількості зайнятих на усіх підприємствах, тоді як на малих та великих підприємствах кількість зайнятих складала приблизно однаково, а саме 18,92% та 17,57% відповідно. Слід відмітити, що в 2023 році відмічається скорочення кількості зайнятих працівників в порівнянні з 2022 роком на 0,1 млн осіб, а з 2021р. – на 1,6 млн осіб, що можна пояснити веденням військових дій на території України, закриттям підприємств, міграцією населення тощо.

Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктами підприємництва у 2021-2023 роках скоротився з 14 трильйонів 989.8 млрд грн до 13 трильйонів 574.9 млрд грн, тоді як у 2022 р. він склав 11 трильйонів 119,9 млрд грн. Від загального обсягу реалізації 44,13% забезпечили суб'єкти середнього бізнесу в 2022-2023 р.р., майже 36% - великий бізнес, на рівні 19% – малий бізнес. Слід відмітити, що фізичні особи-підприємці забезпечували в 2021 році майже 9,2% від загального обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг), тоді як у 2022-2023 р.р. даний показник не досягає 1%.

В 2023 р. Україна експортувала морем товарів майже на 1,0 млн т більше, ніж у 2022 р. Це відбулося завдяки альтернативному морському коридору, що забезпечив експорт не лише зерна, але й інших товарів, зокрема чорних металів, тоді як експорт автомобільним транспортом скорочується, що пов'язано із блокуванням кордону із Польщею. У грудні 2023р., порівняно з листопадом цього ж року, показник експорту автотранспортом знизився на 18,3%, однак за підсумками 2023 р. втрати склали лише 0,7%. Україна в 2023р. наростила експорт контейнерними перевезеннями, зокрема на 86,0% збільшилися перевезення залізничним транспортом, на 36,0% – автомобільним. Нині перевезення залізничним транспортом залишаються найбільш ефективними для видів продукції із доданою вартістю.

У 2023 р. «відновлення імпорту товарів відбувалося швидше, ніж експорт, завдяки меншій залежності від морських шляхів транспортування. Також це було зумовлено значною потребою в товарах для забезпечення

обороздатності країни, економічного відновлення та задоволення споживчого попиту» [20]. За даними Державної митної служби України [7], у 2023 р. обсяг експорту товарів становив 34,5 млрд дол. США, що в порівнянні з 2022 р. менше на 15,7%. Найбільше зменшення продемонстрував експорт чорних металів та їх виробів - на 34,2%, мінеральних продуктів - на 45,3%, продукції хімічної промисловості – на 21,5%, продукції машинобудування – на 7,5% (рисунок 2.1).

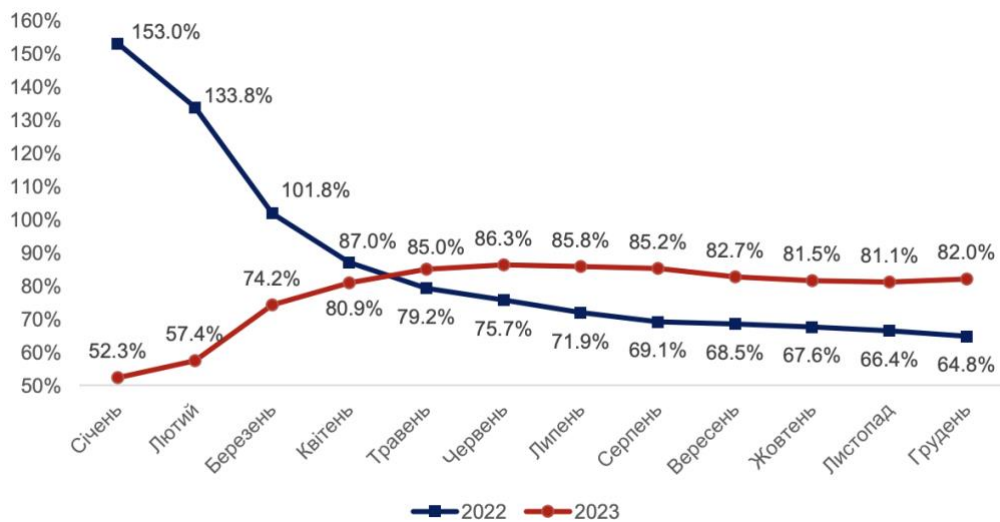

Рисунок 2.1 – Динаміка темпів експорту товарів з України в 2022-2023 р.р.,
% наростаючим підсумком

Джерело: складено за матеріалами [7, 8]

В 2023 р. найбільше зменшення експорту відмічається «до країн ЄС – на 3,0 млрд дол. США, або на 12,2%, до країн Азії скоротився на 1,6 млрд дол. США, або на 16,3%, Америки – на 0,5 млрд дол. США, або на 39,1%, та Африки – на 0,4 млрд дол. США, або на 20,8%» [20].

Тоді як обсяг імпорту товарів зріс на 13,9% і досягнув 63,3 млрд дол. США. Зростання імпорту відбулось за всіма категоріями товарів, за винятком енергоресурсів, ціни на які різко знизилися, що вплинуло на скорочення на 18,4%. Попри це відмічається зростання імпорту іншої продукції в розрізі галузей, зокрема:

- машинобудування – на 31,4%;

- хімічної промисловості – на 19,0%;
- продовольчих товарів – на 15,1%.

Зростання обсягу імпорту товарів одночасно зі зменшенням їх експорту мало негативний вплив на збільшення від'ємного сальдо торгівлі товарами, яке склало 28,8 млрд дол. США та зростання дефіциту рахунку поточних операцій до 9,8 млрд дол. США. Тоді як у 2022 р. сальдо торгівлі товарами складало -14,7 млрд дол. США, та профіцит рахунку поточних операцій – 8,0 млрд дол. США.

Найбільш імпортованими товарами були – паливо, автомобілі, лікарські засоби, БПЛА, добрива та засоби захисту рослин. На покращення показників економіки також позитивно вплинуло збільшення можливостей портів Дунаю а також відкриття в червні 2022 р. «зернового коридору», що дозволило з серпня 2023 р. експортувати майже 15 млн т продукції, з якої 10 млн т агропродукція (рисунок 2.2). Імпорт продукції найбільше зріс із країн ЄС - на 5,4 млрд дол. США (або на 22%) та Азії - на 4,8 млрд дол. США (або на 30%).

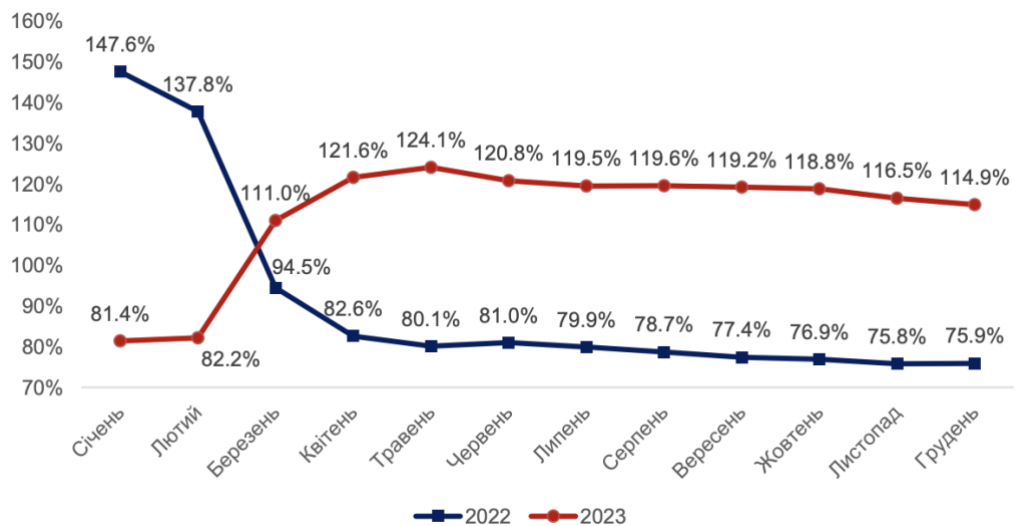

Рисунок 2.2 – Динаміка темпів зростання імпорту товарів в Україну у 2022-2023 р.р., % наростаючим підсумком

Джерело: складено за матеріалами [7, 8]

Слід відмітити, що в 2021-2023 р.р. загальна вартість капіталу підприємств України зросла з 14070.5 млрд грн до 16442.6 млрд грн, або на +2372,1 (або на +16,86%) (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 - Структурний аналіз капіталу суб'єктів підприємництва України в 2021-2023 роках

Складові капіталу	2021 р.		2022 р.		2023 р.	
	млрд грн	%	млрд грн	%	млрд грн	%
Власний капітал	4113.3	29.2	3976.0	27.1	4612.4	28.1
Позичковий капітал	9957.1	70.8	10678.7	72.9	11830.2	71.9
Разом капітал	14070.5	100.0	14654.7	100.0	16442.6	100.0

Джерело: складено за матеріалами [8]

Власний капітал підприємств зріс з 4113.3 млрд грн в 2021 р. до 4612.4 млрд грн в 2023 р., або на +499,1 млрд грн (або на +12,1%). Позичковий капітал підприємств зріс з 9957.1 млрд грн до 11830.2 млрд грн відповідно, або на +1873,1 млрд грн (або на +18,8%). В структурі капіталу підприємств України переважає позичковий капітал, його частка складає в досліджуваному періоді 70,7% - 72,8%, тоді як власний капітал підприємств складає менше 30%. Таким чином, співвідношення позичкового і власного капіталів підприємств України складає приблизно 2:1, що підтверджує недостатню забезпеченість вітчизняного бізнесу власними коштами та призводить збільшення фінансових ризиків. Причинами такого значного залучення капіталу в діяльність підприємств є, переважно, розширення діяльності, тимчасовий брак фінансових ресурсів, війна та необхідність покриття непередбачуваних потреб тощо. Теорія фінансового управління декларує, що частка власного капіталу в структурі балансу не повинна бути меншою 50% від загальної величини капіталу, проте дана закономірність в досліджуваному періоді не виконується. Структура капіталу підприємств України в 2022 р. значно погіршилася в зв'язку з війною, зокрема власний капітал скоротився до 27,1% (в 2021 р. він складав 29,2%, в 2023 р. – підвищився до 28,1%

відповідно), тоді як позиковий капітал зріс до 72,9% (в 2021 році він складав – 70,8%, в 2023 р. – зріс до 71,9%). Така структура капіталу підприємств свідчить про те, що в майбутньому вітчизняним підприємствам необхідно буде повертати значні суми запозичених коштів разом із відсотками за їх користування, що приведе до збільшення витрат підприємств, та матиме негативний вплив на формування прибутку, а також наповнення бюджетів податком на прибуток підприємств. А тому головним завданням управління капіталом підприємств України все ж таки залишається оптимізація його структури та нарощення частки власного капіталу.

Тисяча найбільших вітчизняних підприємств отримали чистий дохід за підсумками 2023р. у розмірі майже 7,2 трильйона грн, що на +19,4% більше, ніж у 2022р. Найчисельнішими секторами великого бізнесу є:

- харчова промисловість - 139 компаній;
- нафтогазовий сектор – 115 компаній;
- електроенергетика – 104 компаній;
- сільське господарство – 97 компаній.

Серед топ 1000 з максимальними доходами підприємств більше ніж по 50 компаній діє у секторах оптової, роздрібної торгівлі та машинобудування.

«За обсягом чистих доходів у ренкінгу 1000 найбільших компаній України перше місце займає нафтогазовий сектор (1,2 трильйона грн або 16,8% від загальних доходів топ 1000), на другому – електроенергетика (15,9%). Обидва сектори хоч і лишаються провідними, але суттєво знизили питому вагу за 2023 рік. Далі за обсягом реалізованої продукції йде роздрібна торгівля, частка якої в доходах топ 1000 зросла до 10,6% з 8,3%, а також харчова промисловість (8,2%), яка обігнала сільське господарство (7,1%). Металургія попри зниження з 7% до 6,5% лишається на шостому місці» [27].

У другому пулі найпопулярніших секторів великого бізнесу з часткою в доходах 1-6% продовжують перебувати транспорт і логістика, оптова торгівля, тютюнове виробництво, фармацевтика, торгівля автотранспортом, хімічна промисловість, машинобудування, вугільна промисловість та ІТ.

В регіональному розрізі: місто Київ є місцем реєстрації 412 компаній, які генерують близько 52% загального обсягу доходів підприємств які увійшли в топ 1000. Близько 27% чистих доходів від реалізації продукції отримано підприємствами великого бізнесу Дніпропетровської, Київської, Львівської та Одеської областей.

В таблиці 2.3 подано динаміку та структуру фінансових результатів діяльності суб'єктів підприємництва України до оподаткування в 2021-2023 роках.

Таблиця 2.3 - Динаміка та структура фінансових результатів діяльності суб'єктів підприємництва України до оподаткування в 2021-2023 р.р.

Роки	Фінансовий результат до оподаткування, млн грн	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток	
		у % до загальної кількості	фінансовий результат, млн грн	у % до загальної кількості	фінансовий результат, млн грн
2021	1034.0	73.3	1266.4	26.7	232.4
2022	-216.6	66.1	724.7	33.9	941.3
2023	563.1	71.1	1053.6	28.9	490.5

Джерело: складено за матеріалами [8]

З таблиці 2.3 видно, що фінансовий результат діяльності вітчизняних суб'єктів підприємництва до оподаткування в 2021-2023 р.р. показав його скорочення з 1 млрд 34 млн грн в 2021 р. до 563.1 млн грн в 2023 р., або на 470,9 млн грн. Найгірший фінансових результатів діяльності суб'єктів підприємництва України до оподаткування відмічається в 2022 році, оскільки в рік початку повномасштабної війни було зафіксовано збиток в розмірі -216.6 млн грн. Кількість підприємств, які отримали прибуток в 2023 р. склала 71,1%, а його обсяг 1 млрд 53.6 млн грн. В 2022 р. кількість прибуткових підприємств склала 66,1%, тобто була меншою на 5% в порівнянні з 2023р., а його розмір складав 724.7 млн грн. В 2023 р. показник частки збиткових підприємств майже повернувся на рівень 2021 р. і склав 28,9%.

Ефективність управління капіталом вітчизняних підприємств показує позитивна динаміка чистого прибутку в 2023р., який склав 427.8 млрд грн, тоді як в 2022 р. вітчизняні підприємства отримали чистий збиток в розмірі -276,3 млрд грн. Така статистика свідчить про поступове відновлення бізнесу в Україні незважаючи на виклики та ризики війни (рисунок 2.3).

млрд грн

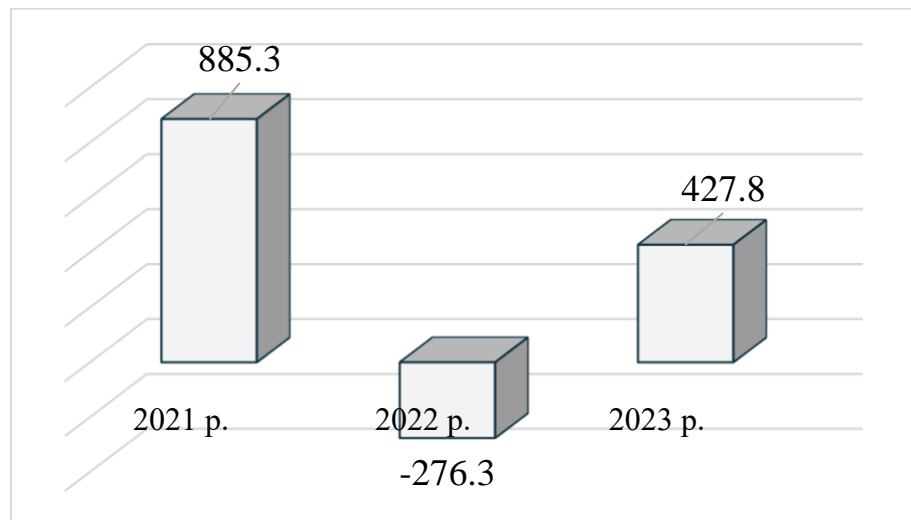

Рисунок 2.3 – Динаміка чистого прибутку підприємств України у 2021-2023 р.р.

Джерело: складено за матеріалами [8]

Безпека підприємства загалом та її фінансова складова неможлива без розширеного відтворення капіталу. Даний процес має бути направлений на «підвищення технічної, енергетичної та інформаційної озброєності виробництва, оснащення підприємства передовою технікою та на інтенсивний тип розширеного відтворення» [5].

Необхідно відзначити, що розширене відтворення основного капіталу підприємства та його пропорції мають довготривалий вплив на всі сторони фінансової діяльності та функціонування підприємства, оскільки виступають фундаментом перспективного розвитку.

З метою забезпечення розширеного відтворення основного капіталу підприємства необхідно здійснювати капітальні вкладення, величина яких має

значно перевищувати суми амортизаційних відрахувань, оскільки останні дозволяють здійснювати лише просте відтворення.

2.2 Загальна характеристика та оцінка індикаторів фінансового механізму стратегічного фінансового управління ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» в 2021-2023 р.р.

ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» створено 05.08.2015р. відповідно до норм чинного законодавства як підприємницька юридична особа приватного права, що володіє майном, має самостійний баланс, від свого імені набуває майнові і немайнові права та має право укладати угоди. Підприємство провадить свою діяльність на території Хмельницької міської громади.

ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» має статутний капітал у розмірі 3 000 гривень.

Метою діяльності ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» є здійснення виробничої, комерційної, посередницької діяльності, задоволення потреб суспільства у послугах, роботах, продукції, реалізації за рахунок отриманого прибутку соціальних та економічних інтересів його учасників.

Майно ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» складають основні засоби та оборотні кошти, інші цінності, вартість яких відображається у балансі підприємства. Джерелами формування майна підприємства можуть бути грошові та матеріальні внески учасників, доходи отримані від реалізації продукції, товарів та інших видів господарської діяльності, кредити банків та інших кредиторів, придбане майно, безвідсоткові позики, безоплатні благодійні внески та інші.

Основним видом діяльності ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» є КВЕД 25.61 «Оброблення металів та нанесення покриття на метали». В межах даного виду діяльності підприємство надає послуги з :

- лазерної різки листового металу та труб;
- гнуття листового металу;
- виконання фрезерно-токарних робіт;
- виконання зварювальних робіт;
- промислового та предметного дизайну.

Основними постачальниками сировини для забезпечення виробничого процесу виступають національні дистриб'ютори по металопрокату - ТОВ «АВМетал», ТОВ «Метінвест», ТОВ «Металхолдинг».

Найбільшими споживачами продукції підприємства є:

- ТОВ «Укрелком» - виробник електротехнічного обладнання;
- ТОВ «АТОНМАШ» - виробник теплоенергетичного обладнання;
- ТОВ «АЗТЕХ-Україна» - виробник сільськогосподарського обладнання;
- ТОВ «Красилівагромаш» - виробник сільськогосподарського обладнання;
- ТОВ «Євробетон» - виробник бетонних виробів;
- ТОВ «Тесмо-М» - виробник обладнання для харчової промисловості;
- ТОВ «Поділля Інвест Сіті» - будівельна компанія;
- інші.

Аналіз показників фінансово-господарської діяльності ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» розпочнемо із аналізу балансу підприємства (таблиця 2.4, додатки А-В).

З даних, розрахованих у таблиці 2.4 можна зробити висновок про зростання вартості необоротних активів ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» з 3 млн 701 тис грн до 5 млн 193,5 тис грн, або на 2 млн 49,4 тис грн, що складає +65,2% приросту.

Таблиця 2.4 – Склад та динаміка показників балансу ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» в 2021-2023 роках

Показник	Роки, тис. грн			Абсол. відхил., (+,-) тис. грн		Темп росту, %	
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2021	2023/ 2022
АКТИВ							
I Необоротні активи							
Незавершені капітальні інвестиції	0.0	0.0	13.5	13.5	13.5	-	-
Основні засоби	3701.0	3143.6	5179.5	1478.5	2035.9	139.9	164.8
первісна вартість	3984.2	4345.0	8050.0	4065.8	3705.0	202.0	185.3
знос	283.2	1201.4	2870.5	2587.3	1669.1	1013.6	238.9
Усього за розділом I	3701.0	3143.6	5193.0	1492.0	2049.4	140.3	165.2
II Оборотні активи							
Запаси	32.9	2674.3	3655.1	3622.2	980.8	11109.7	136.7
у тому числі готова продукція	6.8	23.4	58.7	51.9	35.3	863.2	250.9
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	3451.3	2135.9	238.9	-3212.4	-1897.0	6.9	11.2
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	17.6	14.5	17.0	-0.6	2.5	96.6	117.2
Інша поточна дебіторська заборгованість	3703.7	2934.7	1463.7	-2240.0	-1471.0	39.5	49.9
Гроші та їх еквіваленти	84.2	445.5	2025.2	1941.0	1579.7	2405.2	454.6
Витрати майбутніх періодів	0.0	0.0	4.5	4.5	4.5	-	-
Інші оборотні активи	1073.3	2201.6	314.5	-758.8	-1887.1	29.3	14.3
Усього за розділом II	8363.0	10406.5	7718.9	-644.1	-2687.6	92.3	74.2
БАЛАНС	12064.0	13550.1	12911.9	847.9	-638.2	107.0	95.3
I Власний капітал							
Зареєстрований капітал	3.0	3.0	3.0	0.0	0.0	100.0	100.0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	2522.0	3196.8	3665.7	1143.7	468.9	145.3	114.7
Усього за розділом I	2525.0	3199.8	3668.7	1143.7	468.9	145.3	114.7
III Поточні зобов'язання							
Короткострокові кредити банків	1324.7	0.0	1120.0	-204.7	1120.0	84.5	-
Поточна кредиторська заборгованість, у т.ч.:	5159.2	427.5	585.7	-4573.5	158.2	11.4	137.0
- за товари, роботи, послуги	3873.0	0.0	0.0	-3873.0	0.0	0.0	-
- розрахунками з бюджетом	764.6	278.7	483.2	-281.4	204.5	63.2	173.4
- у тому числі з податку на прибуток	521.6	148.8	102.5	-419.1	-46.3	19.7	68.9
- розрахунками зі страхування	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-	-
- розрахунками з оплати праці	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-	-
Інші поточні зобов'язання	3576.7	10071.6	7640.0	4063.3	-2431.6	213.6	75.9
Усього за розділом III	9539.0	10350.3	9243.2	-295.8	-1107.1	96.9	89.3
БАЛАНС	12064.0	13550.1	12911.9	847.9	-638.2	107.0	95.3

Таке зростання відбулося за рахунок збільшення вартості основних засобів в 2023р. на 2 млн 35,9 тис грн (або на +64,8%), що пов'язано із придбанням нового обладнання для обробки металу. Слід відмітити, що знос основних засобів підприємства відбувається значно швидшими темпами ніж оновлення. В структурі активу балансу ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» в 2021-2023 роках частка необоротних активів зростає з 30,7% до 40,2% (таблиця 2.5).

Аналізуючи оборотні активи ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» в 2021-2023 роках варто відмітити їх скорочення у досліджуваному періоді з 8 млн 363 тис грн до 7 млн 718,9 тис грн, або на 644,1 тис грн, що складає -7,7%. Значне скорочення оборотних активів відбулося в 2023 р. в порівнянні з 2022 р. на 2 млн 687,6 тис грн, або на 25,8%, що пов'язано зі скороченням дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги на 1 млн 897 тис грн (-88,8%), іншої поточної дебіторської заборгованості на 1 млн 471 тис. грн (або на -50,1%) та інших оборотних активів на 1 млн 887,1 тис грн (або на 85,7%), і одночасним нарощенням запасів на 980,8 тис. грн (або на +136,7%) та грошових коштів на 1 млн 579,7 тис грн (або в 4,5 раза). Зростання запасів пов'язано із збільшенням обсягів готової продукції на складі. Аналізуючи дебіторську заборгованість варто відмітити, що протягом 2021-2023 років підприємства вчасно веде розрахунки з бюджетом.

Такі зміни призвели до збільшення загальної суми активів ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» в 2021-2023 роках на 847,9 тис. грн., або на +7,0% (рисунок 2.4).

На основі (таблиці 2.5) можна зробити висновок про те, що переважну частку в загальній структурі активів ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» займають оборотні активи. Так в 2022 р. вони склали 76,8%, а в 2023 році дещо скоротилися і склали 59,8%. Відповідно необоротні активи в 2022 р. склали 23,2%, а в 2023 р. - 40,2%.

Таблиця 2.5 – Структура показників балансу ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» в 2021-2023 роках

Показник	Роки, %		
	2021 р.	2022 р.	2023 р.
АКТИВ			
I Необоротні активи			
Незавершені капітальні інвестиції	0.0	0.0	0.1
Основні засоби	30.7	23.2	40.1
первісна вартість	33.0	32.1	62.3
знос	2.3	8.9	22.2
Усього за розділом I	30.7	23.2	40.2
II Оборотні активи			
Запаси	0.3	19.7	28.3
у тому числі готова продукція	0.1	0.2	0.5
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	28.6	15.8	1.9
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	0.1	0.1	0.1
Інша поточна дебіторська заборгованість	30.7	21.7	11.3
Гроші та їх еквіваленти	0.7	3.3	15.7
Витрати майбутніх періодів	0.0	0.0	0.0
Інші оборотні активи	8.9	16.2	2.4
Усього за розділом II	69.3	76.8	59.8
БАЛАНС	100.0	100.0	100.0
I Власний капітал			
Зареєстрований капітал	0.0	0.0	0.0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	20.9	23.6	28.4
Усього за розділом I	20.9	23.6	28.4
III Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	11.0	0.0	8.7
Поточна кредиторська заборгованість, у т.ч.:	42.8	3.2	4.5
- за товари, роботи, послуги	32.1	0.0	0.0
- розрахунками з бюджетом	6.3	2.1	3.7
- у тому числі з податку на прибуток	4.3	1.1	0.8
- розрахунками зі страхування	0.0	0.0	0.0
- розрахунками з оплати праці	0.0	0.0	0.0
Інші поточні зобов'язання	29.6	74.3	59.2
Усього за розділом III	79.1	76.4	71.6
БАЛАНС	100.0	100.0	100.0

Таким чином, ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» в 2021-2023 роках ефективно управляє своїми активами, в їх структурі переважають оборотні активи, що становить 59,8%-76,8% в досліджуваному періоді, а це означає:

- підприємство має ліквідний баланс, тобто зможе швидко погашати заборгованість;
- ефективне використання оборотних активів на підприємстві сприяє збільшенню рівня його ділової активності.

тис. грн

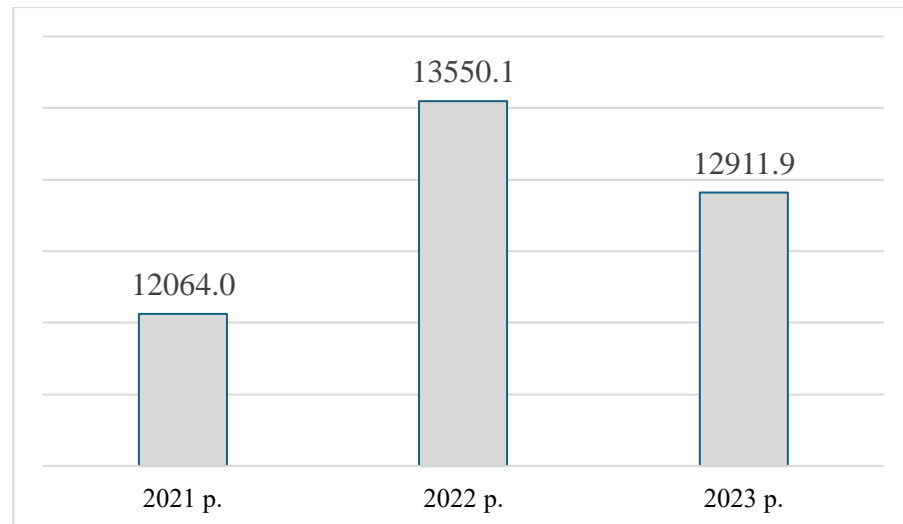

Рисунок 2.4 – Динаміка активів ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» в 2021-2023 роках

В структурі капіталу ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» в 2021-2023 роках суттєву перевагу має позиковий капітал із його середньою часткою 75,3% від усіх джерел фінансування. Частка власного капіталу в досліджуваному періоді в середньому складає 24,65%. Тобто пріоритети фінансування надаються фінансуванню за рахунок позикових коштів.

Найбільший обсяг власного капіталу в абсолютних показниках ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» сформовано у 2023 р. на рівні 3 млн 668,9 тис. грн (або 28,4% джерел фінансування), що є найвищим показником в досліджуваному періоді (рисунок 2.5).

В складі власного капіталу левову частку займає нерозподілений прибуток, який в досліджуваному періоді зростає з 2,5 млн грн до 3,7 млн грн. Створюючи резервний фонд, ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» має на меті перестраховатися на випадок непередбачуваних обставин, зокрема і

невизначеностей в умовах війни, та спрямовувати кошти на розвиток виробництва.

В 2021 р. та в 2023р. ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» використовувало короткострокові кредити банків в обсязі 1 млн 324,7 тис грн та 1 млн 120 тис. грн на придбання нового обладнання. В 2022-2023 р.р. на підприємстві відсутня кредиторська заборгованість за товари та послуги.

тис. грн

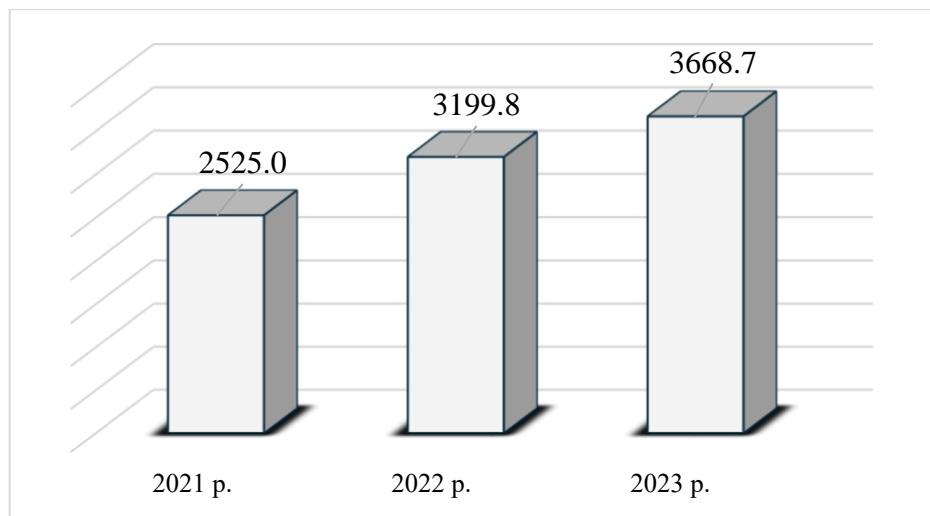

Рисунок 2.5 – Динаміка власного капіталу ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» в 2021-2023 роках

Підприємство має боргові зобов'язання за розрахунками з бюджетом, які складають в 2023р. 483,2 тис. грн, що менше показника 2021 р. на 281,4 тис. грн. Зокрема з податку на прибуток підприємство заборгувало до бюджету 102,5 тис грн в 2023 р., тоді як даний вид зобов'язань в попередніх періодах складав 521,6 тис грн та 148,8 тис. грн відповідно.

Інші поточні зобов'язання в 2023 р. складають 7 млн 640 тис грн, або 59,2% структури пасиву, що пов'язані з активами, які виникають у ході нормального операційного циклу.

Склад та динаміку фінансових результатів діяльності ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» в 2021-2023 роках подано в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Склад та динаміка фінансових результатів діяльності ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» в 2021-2023 роках

Показник	Роки, тис. грн			Абсол. відхил., (+,-) тис. грн		Темп росту, %	
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023/2021	2023/2022	2023/2021	2023/2022
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	9241.8	14473.0	14476.8	5235.0	3.8	156.6	100.0
Інші доходи	0.0	0.0	444.0	444.0	444.0	-	-
Разом доходи	9241.8	14473.0	14920.8	5679.0	447.8	161.4	103.1
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	5599.9	11611.3	12233.2	6633.3	621.9	218.5	105.4
Інші операційні витрати	723.8	1981.8	1788.1	1064.3	-193.7	247.0	90.2
Інші витрати	19.5	51.4	327.7	308.2	276.3	1680.5	637.5
Разом витрат	6343.2	13644.5	14349.0	8005.8	704.5	226.2	105.2
Фінансовий результат до оподаткування	2898.6	828.5	571.8	-2326.8	-256.7	19.7	69.0
Податок на прибуток	521.7	149.1	102.9	-418.8	-46.2	19.7	69.0
Чистий прибуток	2376.9	679.4	468.9	-1908.0	-210.5	19.7	69.0

Дані таблиці свідчать про те, що в досліджуваному періоді ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» наростило чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) з 9,2 млн грн до 14,5 млн грн, або на 5,2 млн грн (або +61,4%). На розмір доходу від реалізації продукції загалом мали найбільший вплив два основних показники: обсяг реалізації продукції та її собівартість, яка зросла з 5,6 млн грн до 12,2 млн грн.

Загальний приріст доходів підприємства в досліджуваному періоді складає 5,7 млн грн, або +61,4%.

Витрати ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» в досліджуваному періоді зростають з 6,3 млн грн в 2021 р. до 14,3 млн грн в 2023 р., або на +126,2%. На зростання розміру витрат найбільше вплинуло зростання собівартості

продукції на 6,6 млн грн, або на 118,5% та інших операційних витрат на на 1 млн грн, або на +147%.

Так в 2021-2023 роках незважаючи на існуючі виклики та загрози ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» вдалося забезпечити прибуткову діяльність, незважаючи на те, що обсяг чистого прибутку в динаміці скорочується з 2 млн 376,9 тис. грн до 468,9 тис. грн, або на -80,3% (рисунок 2.6).

тис. грн

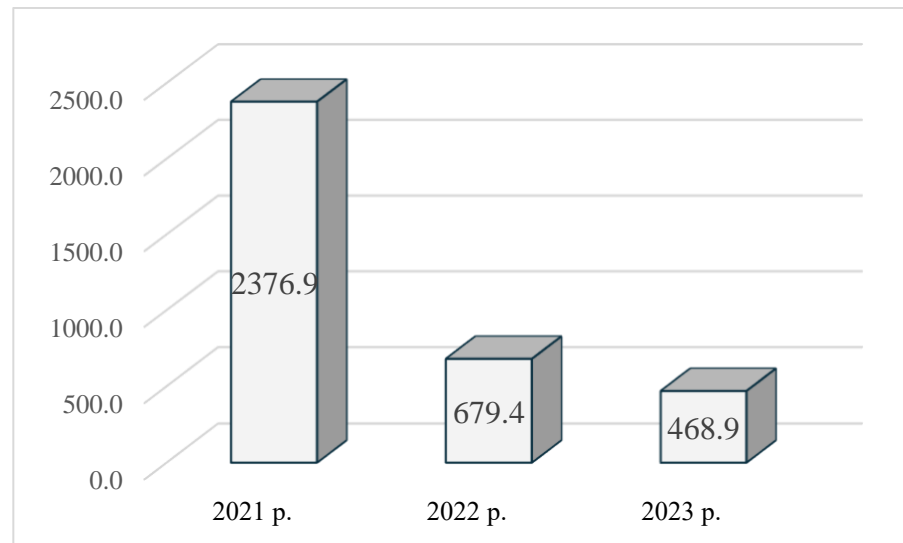

Рисунок 2.6 – Динаміка чистого прибутку ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» в 2021-2023 роках

Розрахуємо індикатори оцінки фінансової безпеки ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» в 2021-2023 роках (таблиця 2.7).

Коефіцієнт абсолютної ліквідності становить 0,01-0,22, тобто лише в 2023 р. досягає нормативного значення і вказує на те, що поточні зобов'язання ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» в 2021-2023 не в змозі негайно погашати, а тому частину вільних грошових коштів необхідно вкладати у виробничо-збутову діяльність, фінансові інвестиції та за іншими напрямками.

Коефіцієнт швидкої ліквідності визначає здатність підприємства вчасно погасити свої короткострокові зобов'язання за допомогою високоліквідних активів. В 2021-2022 році даний показник відповідав гранично допустимим нормам і складав 0,87-0,44. У 2023 р. він дещо знизився, а тому необхідно

працювати в напрямку збільшення суми високоліквідних активів (готівки, коштів на рахунках у банках) і зниження суми поточних активів.

Таблиця 2.7 – Індикатори оцінки фінансової безпеки ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» в 2021-2023 роках

Складові фінансової безпеки підприємства (I_j)	Вихідні показники	Нормативне значення	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2023/2021	2023/2022
Показники ліквідності та платоспроможності і	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,35	0.01	0.04	0.22	0.21	0.18
	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,5-1 і вище	0.87	0.75	0.44	-0.43	-0.31
	Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1-2	0.88	1.01	0.84	-0.04	-0.17
Показники фінансової стійкості	Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	>0,5	0.21	0.24	0.28	0.07	0.05
	Коефіцієнт фінансової стабільності (фінансування)	0,67-1,5	0.26	0.31	0.40	0.13	0.09
	Коефіцієнт фінансової стійкості	0,7-0,9	0.79	0.76	0.72	-0.07	-0.05
Показники ділової активності	Коефіцієнт оборотності активів	збільшення	1.01	0.27	0.39	-0.63	0.11
	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	збільшення	1.73	1.26	1.05	-0.68	-0.21
Показники результативності діяльності	Рентабельність активів	збільшення	0.09	0.01	0.01	-0.08	0.00

Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) в 2021 та в 2023 роках нижче нормативного значення, а тому для підвищення його рівня необхідно

підвищувати суми оборотних активів та знижувати суми поточних зобов'язань шляхом погашення взятих кредитних коштів у більш тривалому періоді часу.

Коефіцієнт платоспроможності (автономії) становить 0,21-0,28, що нижче нормативно допустимого значення, що говорить про значне кредитне навантаження на підприємство, що воно більше схильне до бізнес-ризиків, оскільки поточних операційних прибутків замало для повернення наявних боргів.

Коефіцієнт фінансової стабільності (фінансування) становить 0,26-0,4 і свідчить про високий рівень фінансових ризиків на підприємстві, а тому менеджменту необхідно або докапіталізувати підприємство залучивши кошти власників чи інвесторів, або реінвестувати прибуток у роботу компанії.

Коефіцієнт фінансової стійкості складає 0,72-0,79, що відповідає нормативним значенням і вказує на ніби то стійкий та стабільний фінансовий стан, однак для його підсилення варто збільшити суму власного капіталу, або збільшити суми довгострокових позикових коштів.

Коефіцієнт оборотності активів демонструє зменшення їх в динаміці з 1,01 до 0,39, а тому необхідно ефективніше використовувати свої обмежені ресурси.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу також зменшується в динаміці з 1,73 до 1,05, що вказує на те, що для підвищення оборотності власного капіталу слід збільшувати обсяги збуту.

Рентабельність активів ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» зменшується, що вказує на погіршення всієї діяльності підприємства, а тому необхідно менеджменту працювати в напрямку зниження суми витрат та нарощення доходів.

Таким чином можна зробити висновок, що на фінансову стабільність ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» в досліджуваному періоді мали вплив багато чинників, зокрема і ті, що спричинені військовим станом. Одним із основних є «нестабільність зовнішнього середовища, що вимагає грамотного фінансового управління та швидких реакцій на різні виклики» [4].

Кожний суб'єкт підприємництва, який працює в умовах воєнного стану, постає перед ситуацією, коли щоб продовжувати функціонування на ринку потрібно коригувати бізнес-модель та зміцнювати фінансову безпеку.

В умовах війни найбільшою небезпекою для підприємства стає руйнування його потенціалу (виробничого, технологічного, кадрового і науково-технічного) як головного чинника життєдіяльності та можливостей. Результатом впливу негативних факторів, внутрішніх і зовнішніх загроз на фінансову безпеку підприємства може бути припинення його фінансово-господарської діяльності, визнання банкрутом і, ймовірно, його ліквідація.

А тому для мінімізації загроз фінансовій безпеці суб'єктів ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» необхідно розробити фінансову стратегію сталого розвитку та механізм її реалізації як ефективну систему управління фінансами, що здатна забезпечувати компроміс між інтересами власників підприємства, наявністю достатнього обсягу фінансових ресурсів і забезпеченням платоспроможності та безпеки.

3 Напрями вдосконалення фінансової стратегії ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» та механізму її реалізації в контексті забезпечення сталого розвитку

Повномасштабна війна з росією, що негативно впливає на всі сфери економічної діяльності, потребують надання гідних відповідей на ризики виклики які ставляться як перед національною безпекою, так і перед фінансовою безпекою суб'єкта підприємництва.

Забезпечення фінансової безпеки підприємства передбачає розробку фінансової стратегії та механізму її реалізації, які ми запропонуємо для ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД». Фінансова стратегія підприємства допомагає уникнути фінансових ризиків та економічних загроз, які виникають під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів функціонування підприємства.

В сучасних висококонкурентних умовах високі показники прибутковості, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства – це результат правильного ведення фінансів.

З метою визначення напрямів вдосконалення фінансової стратегії ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» та механізму її реалізації в контексті забезпечення сталого розвитку підприємства доцільно провести інтегральну оцінку його фінансової безпеки в 2021-2023 роках на основі розрахованих індикаторів ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та результативності (таблиця 3.1) використовуючи методіку нормування фінансового коефіцієнта (одиночного показника).

Унормовані індикатори оцінки фінансової безпеки (показник підсумкової оцінки з урахуванням ваги одиночних показників) для ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» в 2021-2023 роках подано в таблиці 3.2.

Таблиця 3.1 – Унормовані індикатори оцінки фінансової безпеки (показник підсумкової оцінки з урахуванням ваги одиничних показників) ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» в 2021-2023 роках

Складові фінансової безпеки підприємства (I_j)	Вихідні показники за складовими фінансової безпеки підприємства	Значення унормованого показника			Інтегральна оцінка складової I_j			Вагові частки індикаторів (a_{ij})
		2021 р.	2022 р.	2023 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	
Показники ліквідності та платоспроможності	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0.0441	0.2152	1.0955	0.5963	0.6315	0.7272	0.3
	Коефіцієнт швидкої ліквідності	1.1644	0.9961	0.5862				0.3
	Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	0.5845	0.6703	0.5567				0.4
Показники фінансової стійкості	Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	0.4186	0.4723	0.5683	0.5588	0.5844	0.6320	0.5
	Коефіцієнт фінансової стабільності (фінансування)	0.2647	0.3092	0.3969				0.2
	Коефіцієнт фінансової стійкості	0.9884	0.9548	0.8948				0.3
Показники ділової активності	Коефіцієнт оборотності активів	1.0114	0.2727	0.3853	1.2987	0.6692	0.6527	0.6
	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1.7295	1.2641	1.0539				0.4
Показники результативності діяльності	Рентабельність активів	0.0904	0.0133	0.0089	0.0362	0.0053	0.0035	0.4

Використовуючи унормовані індикатори оцінки фінансової безпеки ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» в 2021-2023 роках розрахуємо інтегральний показник та на основі нього визначимо рівень фінансової безпеки даного підприємства (таблиця 2.9).

Проведені розрахунки дозволяють зробити висновок, що на ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» в 2021 та 2023 роках зберігається середній рівень фінансової безпеки, тоді як у 2022 році він переступив грань і визначався як низький.

Таблиця 3.2 – Розрахунок інтегрального показника оцінки фінансової безпеки ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» в 2021-2023 роках

Складові фінансової безпеки підприємства	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Вагові коефіцієнти
Показники ліквідності та платоспроможності	0.5963	0.6315	0.7272	0.25
Показники фінансової стійкості	0.5588	0.5844	0.6320	0.35
Показники ділової активності	1.2987	0.6692	0.6527	0.15
Показники результативності діяльності	0.0362	0.0053	0.0035	0.25
Інтегральний показник І	0.5485	0.4641	0.5018	
Рівень фінансової безпеки	середній	низький	середній	Нормативне значення для інтегрального показника: високий 0,76 - 1,0; середній 0,52 - 0,75; низький 0,26 - 0,51; критичний 0,0 - 0,25

На практиці результати проведеної оцінки фінансової безпеки підприємства дозволять нам визначати стратегічні напрямки її розвитку та забезпечення безпеки.

З метою уникнення загроз та ризиків фінансової діяльності ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» його основною метою має стати модель сталого розвитку як здатність ефективно вести фінансово-господарську діяльність та забезпечувати прибуткову діяльність незважаючи на негативний вплив факторів зовнішнього середовища.

Основними стратегічними цілями ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» мають бути:

- максимізація прибутку;
- оптимізація структури капіталу підприємства та забезпечення його фінансової стійкості;
- забезпечення інвестиційної привабливості підприємства та покращення його конкурентних позицій серед підприємств даної галузі на ринку.

Внаслідок існування різних загроз зовнішнього середовища для підприємства виникає об'єктивна необхідність розробки і реалізації заходів забезпечення фінансової безпеки, які передбачають:

- визначення пріоритетних фінансових інтересів підприємства і забезпечення їх коригування у випадку необхідності;
- аналіз негативних зовнішніх і внутрішніх чинників на стан фінансової безпеки, їх своєчасне виявлення та усунення;
- створення ефективного механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства який передбачає своєчасне виявлення загроз та умови оперативного реагування на них;
- обґрунтування, пошук та раціональне використання фінансових ресурсів, які необхідні для забезпечення нормальної безперебійної діяльності підприємства;
- прогнозування тенденцій, що можуть привести до порушення нормального функціонування фінансової системи підприємства, пошук шляхів їх вирішення та подальшого сталого розвитку;

- забезпечення зацікавленості менеджменту підприємства і персоналу в ефективній фінансовій діяльності;
- «створення умов для максимально можливого відшкодування або локалізації завданого збитку неправомірними діями юридичних чи фізичних осіб» [4];
- ефективне попередження несанкціонованого доступу до фінансових ресурсів підприємства зі сторони персоналу та їх ділових партнерів;
- стимулювання інноваційної активності підприємства з метою підвищення конкурентоздатності продукції.

Всі зазначені заходи спрямовуються на забезпечення збалансованості і стійкості фінансової безпеки підприємства з метою забезпечення реалізації ефективної грошово-кредитної, валютної, інвестиційної, фондової політики як передумови результативності ведення господарської діяльності за умов війни, та повоєнного відновлення.

Аналіз зарубіжного та вітчизняного досвіду реалізації фінансових стратегій дозволяє представити наступну модель фінансової стратегії ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» для забезпечення його сталого розвитку (рисунок 3.1).

Основи функціонування підприємства визначає перший елемент системи – фінансову стратегію і довгострокові фінансові цілі. Тут також формується головна місія підприємства яка передбачає максимізацію вартості капіталу.

Нам необхідно сформулювати критерії, за якими розробляється фінансова стратегія. Обов'язково необхідно враховувати, що її ефективна реалізація прямо залежить від двох складових - організації і визначення довгострокових фінансових цілей. А тому при виборі критеріїв особливу увагу необхідно приділяти структурній організації й особливостям функціонування підприємства. Підбір критеріїв здійснюється в залежності від фінансового стану підприємства та галузевих особливостей, а план її реалізації виконується за рахунок стратегічних і тактичних цілей.

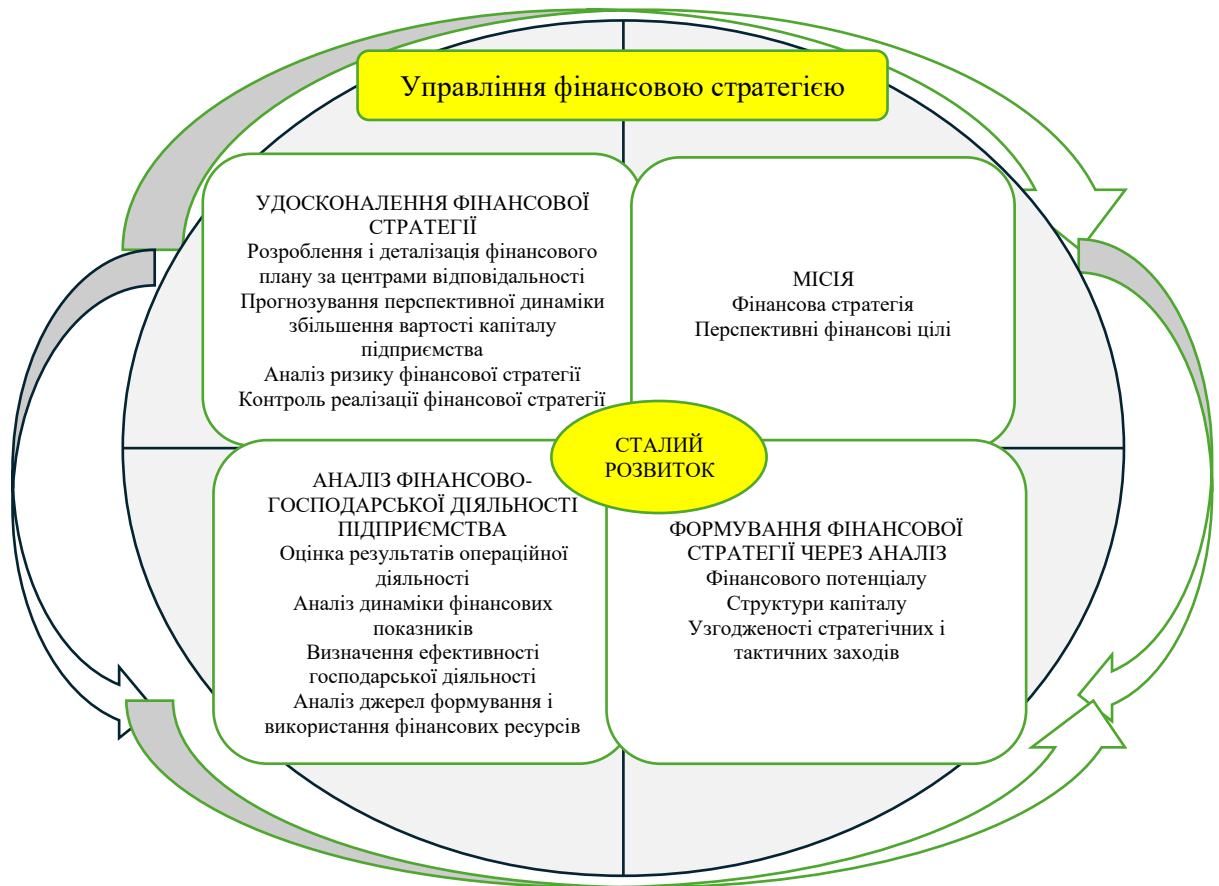

Рисунок 3.1 – Модель формування та удосконалення фінансової стратегії «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» для забезпечення його сталого розвитку

Джерело: складено за матеріалами [30]

Другий елемент фінансової стратегії підприємства спрямований на аналіз його фінансово-господарської діяльності, який проводиться на основі методів стратегічного фінансового менеджменту, що забезпечують «безперервну взаємодію систем формування, організації та функціонування підприємства» [30]. Переважно на даному етапі проводиться діагностика фінансового стану підприємства, практично дозволяє апробувати схему комплексної оцінки потенціалу фінансово-економічної стійкості, виокремити базові параметри, які мають бути враховані при побудові фінансової стратегії підприємства.

Третій елемент передбачає формування фінансової стратегії через аналіз:

- фінансового потенціалу та оцінку рівня фінансової стійкості підприємства;
- структури капіталу та оцінку співвідношення залученого та власного капіталу, його впливу на діяльність підприємства загалом;
- взаємодії й оцінки вибору стратегічних та тактичних цілей.

Четвертий елемент фінансової стратегії дає змогу вдосконалити її за рахунок:

- розподілу фінансового плану на блоки, що є більш зручними в виконанні;
- детальної оцінки зростання вартості підприємства;
- оцінки ризику фінансової стратегії;
- контролю за вчасною та ефективною реалізацією.

Таким чином модель формування й удосконалення фінансової стратегії підприємства може бути представлена чотирма основними блоками елементів: місія; аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства; формування фінансової стратегії; удосконалення фінансової стратегії. Незважаючи на спорідненість зарубіжної та вітчизняної практики оцінки окремих елементів фінансової стратегії підприємства вони також мають свої особливості. Враховуючи це фінансову можна визначати через застосування системного та процесного підходів щодо вдосконалення структурно-логічної схеми її формування.

Враховуючи те, що в сучасному конкурентному середовищі фінансова складова механізму розвитку підприємства є тим ключовим направляючим вектором управління, без якого оминати фінансові проблеми під час здійснення виробничо-господарської діяльності підприємства неможливо. Зокрема мінливість партнерів, оточуючого ділового середовища, конкуренція, нестабільність ринкової ситуації та підприємницького клімату змушують підприємства постійно перебувати у стані планування, розробки, коригування і реалізації своєї стратегії розвитку.

Метою даної концепції є вдосконалення фінансової складової, створення фінансового механізму її реалізації для забезпечення сталого розвитку підприємства.

Стабільне та якісне формування фінансових ресурсів підприємства, раціональне їх використання, ефективне управління структурою капіталу виступають основою реалізації фінансової стратегії, а її стратегічною ціллю є підвищення платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

Таким чином, механізм вдосконаленням фінансової складової стратегії розвитку «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» передбачає проведення комплексу заходів, спрямованих на вирішення поставлених головних завдань та досягнення цілей (рисунок 3.2):

- забезпечення кореляцій стратегічних завдань та фінансових можливостей підприємства на основі визначення кількісних фінансових показників;
- розробка і деталізація фінансового плану за центрами відповідальності;
- прогнозування майбутньої динаміки збільшення вартості підприємства шляхом досягнення стратегічних пріоритетів розвитку;
- оцінка ризиків, які виникають під час реалізації фінансової стратегії;
- здійснення прогнозування або моделювання реалізації фінансової стратегії підприємства.

Система стратегічних завдань та механізм їх досягнення забезпечить:

- формування достатнього обсягу власного капіталу та високий рівень рентабельності його використання;
- оптимізацію структури активів підприємства та оборотного капіталу в процесі виробничо-господарської діяльності у довгостроковій перспективі.

Рисунок 3.2 - Механізм реалізації фінансової складової стратегії розвитку підприємства

Джерело: складено за матеріалами [37]

Згідно з механізмом реалізація фінансової складової стратегії розвитку підприємства забезпечується завдяки таким методам: планування,

прогнозування, моделювання, сценаріїв, горизонтального, вертикального, кореляційного, факторного, коефіцієнтного та інших методів аналізу.

Головна мета розробки стратегічних рішень передбачає створення та забезпечення довгострокової фінансової стійкості підприємства, яку слід оцінювати за двома видами показників: абсолютними та відносними. Абсолютні показники показують наскільки достатньо джерел фінансування для покриття вартості запасів. Для цього проводиться порівняння наявного власного оборотного капіталу і вартості запасів, довгострокових зобов'язань і короткострокових кредитів та позик.

Таким чином, за умов ринкових відносин, самостійності підприємства, відповідальності за результати діяльності, його фінансова, що передбачає заходи стабілізації фінансового стану та його платоспроможність, вирішує питання вибору тенденцій, орієнтації у фінансових можливостях, методах оцінки фінансового стану та перспективах розвитку. Враховуючи постійну трансформацію вітчизняного бізнес-середовища, саме фінансова стратегія підприємства забезпечує гнучкість й необхідну адаптацію до всіх змін.

Механізм реалізації фінансової стратегії підприємства дозволяє забезпечити використання максимального внутрішнього фінансового потенціалу, реально оцінити фінансові можливості та перспективи, забезпечити можливість швидкої реалізації нових інвестиційних проектів, які виникають під час динамічних змін ринкового середовища, що в кінцевому варіанті позитивно вплине на фінансову стійкість і конкурентоздатність підприємства на ринку.

Висновки

У магістерській дипломній роботі подано варіант вирішення наукового завдання щодо формування фінансової стратегії підприємства та механізму її реалізації за матеріалами ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД», м. Хмельницький.

Сталий розвиток підприємства – це його стратегія ведення бізнесу, яка враховує різні аспекти діяльності компанії, незважаючи на негативний вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

Фінансову стратегію підприємства розглядають як складову загальної стратегії підприємства, яка визначає перспективні фінансові цілі, формулює відповідні завдання, є основою для побудови якісного та ефективного механізму управління фінансовими ресурсами з метою досягнення стійкого фінансового стану, підвищення результативності діяльності та максимізації його вартості. Такий комплексний підхід застосовується тому, що фінансова стратегія підприємства, з одного боку, є складовою загальної стратегією розвитку, а з іншого - функцією фінансового менеджменту, оскільки визначає стратегічні фінансові цілі та завдання, обґрунтовує орієнтири фінансової діяльності підприємства в майбутньому.

Нами встановлено, що фінансова стратегія підприємства відповідно до стратегічної мети забезпечує виконання організаційної, ресурсозабезпечуючої, адаптивної, оптимізаційної, розподільчої, контрольної, інформаційної, антикризової функцій. Запропоновано при розробці фінансової стратегії керуватися принципами, які притаманні для всієї системи управління, є справедливими і постійно діючими вимогами із управління фінансовою діяльністю підприємства.

Фінансова стратегія підприємства передбачає визначення стратегічних цілей фінансової діяльності, а механізм її реалізації забезпечує оцінку її ефективності та результативності в контексті сталого розвитку підприємства.

Реалізований в роботі науково-методичний підхід до інтегральної оцінки фінансової безпеки підприємства базується на основі зіставлення граничних та фактичних значень індикаторів та дозволяє побудувати інтегральний показник, який враховується при визначенні стратегічних напрямків забезпечення фінансової безпеки.

Аналіз фінансової діяльності підприємств України показав, що вони є дуже чутливими до змін в економіці та першими реагують на будь-які кризові явища. Підприємствам часто необхідно вирішувати складні проблеми, що перешкоджають їх зростанню та успіхам. Війна внесла свої корективи в усі сфери діяльності, включаючи виробничу, фінансову, логістичну, організаційну, комунікаційну, інформаційну, інноваційну тощо. Суб'єкти підприємництва відчують руйнівні наслідки війни і в умовах невизначеності та ризиків мають реагувати на них задля збереження, відновлення та розвитку виробничого потенціалу і збереження робочих місць. Поряд з іншими проблемами, вагомим ризиком залишається відсутність належного кадрового потенціалу.

Основним видом діяльності ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» є КВЕД 25.61 «Оброблення металів та нанесення покриття на метали». В межах даного виду діяльності підприємство надає послуги з : лазерної різки листового металу та труб; гнуття листового металу; виконання фрезерно-токарних робіт; виконання зварювальних робіт; промислового та предметного дизайну.

Основними постачальниками сировини для забезпечення виробничого процесу виступають національні дистриб'ютори по металопрокату - ТОВ «АВМетал», ТОВ «Метінвест», ТОВ «Металхолдинг».

Найбільшими споживачами продукції підприємства є: ТОВ «Укрелком»; ТОВ «АТОНМАШ»; ТОВ «АЗТЕХ-Україна»; ТОВ «Красилівагромаш»; ТОВ «Поділля Інвест Сіті» інші.

В 2021-2023 роках незважаючи на існуючі виклики та загрози ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» вдалося забезпечити прибуткову діяльність,

незважаючи на те, що обсяг чистого прибутку в 2021 році склав 2 млн 376,9 тис. грн, однак скоротився в 2023 році до 468,9 тис. грн.

Фінансові показники діяльності та розраховані індикатори оцінки фінансової безпеки ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» вказують на те, що:

- в структурі капіталу переважають позикові кошти;
- підприємство не має фінансових ресурсів для негайного погашення боргових зобов'язань, а тому необхідно працювати в напрямку збільшення суми високоліквідних активів (готівки, коштів на рахунках у банках);
- знижувати суми поточних зобов'язань необхідно і можливо шляхом погашення взятих кредитних коштів у більш тривалому періоді часу;
- менеджменту необхідно або докапіталізувати підприємство залучивши кошти власників чи інвесторів, або реінвестувати прибуток у роботу компанії;
- ефективніше використовувати свої обмежені ресурси;
- збільшувати обсяги збуту;
- знижувати суми витрат та нарощення доходів.

В умовах війни найбільшою небезпекою для підприємства стає руйнування його потенціалу (виробничого, технологічного, кадрового і науково-технічного) як головного чинника життєдіяльності та можливостей.

З метою оцінки фінансової безпеки ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» нами проведено інтегральну оцінку та на основі розрахованих індикаторів ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та результативності за методикою нормування фінансового коефіцієнта визначено інтегральний показник, який вказує на середній рівень фінансової безпеки.

А тому для мінімізації загроз фінансовій безпеці ТОВ «ТЕХНО-СМАРТ ЛТД» нами запропоновано фінансову стратегію столітнього розвитку та механізм її реалізації як ефективну систему управління фінансами, що здатна забезпечувати компроміс між інтересами власників підприємства, наявністю достатнього обсягу фінансових ресурсів і забезпеченням платоспроможності та безпеки.

Список використаної літератури

1. Алексін Г. О. Сутність фінансової стратегії підприємств та її складові / Г. О. Алексін // *Modern Economics*. - 2020. - № 21. - С. 6-12. - Режим доступу: [https://doi.org/10.31521/modecon.V21\(2020\)-01](https://doi.org/10.31521/modecon.V21(2020)-01) (дата звернення: 03.11.2024)
2. Бондарук Т. Г. Діагностика фінансового стану та інвестиційної привабливості підприємства в системі фінансового менеджменту / Т. Г. Бондарук, І. В. Заїчко, І. С. Бондарук // *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. пр.* - 2022. - № 1-2. - С.62-75. (дата звернення: 04.12.2024)
3. Бруслиновська І. В., Матвійчук В. І. Теоретичні аспекти формування фінансової стратегії підприємства / І. В.Бруслиновська, В. І. Матвійчук // *Економіка і організація управління* . – 2018. - № 3 (31). С. 100-111. (дата звернення: 15.11.2024)
4. Варналій З. С., Чеберяко О. В., Микитюк О. П., Бондаренко С. М. Актуалітети фінансової безпеки суб'єктів підприємництва України в умовах війни та повоєнний час / З. С. Варналій, О. В. Чеберяко, О. П. Микитюк, С. М. Бондаренко // *Academy review*. - 2024. - № 1. - С. 123-140.
5. Василега В. Є. Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства в умовах впливу зовнішнього середовища/ В. Є. Василега // *Бізнес Інформ*. - 2024. - №2. - С. 146–153.
6. Вишня Т. Аналіз промисловості України в кризових умовах / Т. Вишня // *Економіка та суспільство*. - 2023. - № 55. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-46> (дата звернення: 25.11.2024)
7. Державна митна служба України. Офіційний сайт. URL: <https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri> (дата звернення: 23.11.2024)

8. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 03.11.2024)
9. Економічна безпека України в умовах довготривалої війни. Експертно-аналітична доповідь. - К.: НІСД. - 2024. - 71 с.
10. Журавльова І. В. Фінансова стратегія в сучасному вимірі та її експлейнарний базис / І. В. Журавльова // Підприємництво і торгівля. - 2024. - № 41. – С. 21-30. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2024-41-03> (дата звернення: 26.10.2024)
11. Зайцева Л. О. Методичні засади розробки фінансової стратегії сталого розвитку публічних компаній/ Л. О. Зайцева // Причорноморські економічні студії. – 2021. - Випуск 67. - С.97-104. (дата звернення: 09.11.2024)
12. Іващенко Н. А. Формування фінансової стратегії розвитку підприємства / Н. А. Іващенко // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2018. - № 5. - С. 324-328. (дата звернення: 29.11.2024)
13. Капелюшна Т. В. Формування площини безпеки підприємства під дією ризиків і загроз / Т. В. Капелюшна // БІЗНЕСІНФОРМ. - 2024. - № 3. – С. 255-262. (дата звернення: 01.12.2024)
14. Квасницька Р. С., Доценко І. О., Матвійчук Л. О. Оцінювання фінансової безпеки підприємства в системі забезпечення реалізації його фінансової стратегії / Р. С. Квасницька, І. О. Доценко, Л. О. Матвійчук // Financial and credit activity problems of theory and practice. - 2019. №3. – С. 95–102. (дата звернення: 01.12.2024)
15. Козлов О. В. Формування фінансової стратегії підприємства та механізм її реалізації / О. В. Козлов // Економіко-правовий розвиток сучасної України : матеріали XIII Всеукр.наук. конф. студ., аспір. та молодих вчених, м. Одеса, 29 листопада 2024 р. / за ред. д.е.н., проф. О. М. Кібік. Одеса, 2024. 313 с. – С. 205-207.
16. Макаренко П.М., Аранчій В.І., Зоря О.П., Лашко Ю.П. Формування фінансової стратегії підприємства та її значення у конкурентному ринковому середовищі / П. М.Макаренко, В. І.Аранчій, О. П.Зоря, Ю. П. Лашко // Наукові

праці Полтавської державної аграрної академії. Економічні науки – 2020. – Вип. 4. – С. 3–7. (дата звернення: 12.11.2024)

17. Мартиненко В. П. Концептуальні аспекти фінансової стратегії підприємства / В. П. Мартиненко // «Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут» . – 2021. - №19. – С. 78-81. (дата звернення: 14.11.2024)

18. Мельник Т. Український бізнес в умовах війни: сучасний стан, проблеми та шляхи їх вирішення // Journal of Innovations and Sustainability, 2023. - Вип. 7(3) . - Режим доступу: <https://is-journal.com/is/article/view/207> (дата звернення: 21.11.2024)

19. Отенко І. П. О-82 Фінансовий аналіз : навчальний посібник / І. П. Отенко, Г. Ф. Азаренков, Г. А. Іващенко. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 156 с.

20. Оцінка впливу війни на мікро-, малі та середні підприємства в Україні. Київ: Програма розвитку ООН в Україні. - 2024 р. - 86 с.

21. Подольська В. О. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник / В. О. Подольська, О. В. Яріш. – К.: Центр навчальної літератури, 2017. – 488с.

22. Романишин В.О., Бернацька А.О. Фінансова стратегія та її роль у забезпеченні стійкого розвитку підприємства / В. О. Романишин, А. О. Бернацька // Інвестиції: практика та досвід. - 2020. - № 2. - С.54-62. (дата звернення: 23.11.2024)

23. Савчук Л. М., Бандоріна Л. М., Удачина К. О., Савчук Р. В., Усенко М. П. Модель оцінки ефективності реалізації фінансової стратегії підприємства / Л. М.Савчук, Л. М. Бандоріна, К. О. Удачина, Р. В. Савчук, М. П. Усенко // Economics Bulletin of Dnipro University of Technology. - 2024. №1. – С. 142-153. (дата звернення: 21.11.2024)

24. Савчук Л.М., Лозовська Л.І., Савчук Р.В., Ярмоленко Л.І. Моделювання задач управління фінансовою політикою підприємства / Л. М. Савчук, Л. І. Лозовська, Р. В. Савчук, Л. І. Ярмоленко // Економічний вісник

Дніпровської політехніки. - 2021. - № 1. - С. 170- 178. (дата звернення: 20.11.2024)

25. Телишевська Л. І., Голованова А. В., Яско Р. С. Засади формування та використання фінансових ресурсів підприємства / Л. І. Телишевська, А. В. Голованова, Р. С. Яско // Економіка. Фінанси. Право. - 2017. - № 5/1. - С. 24–27. (дата звернення: 18.11.2024)

26. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз: Навчальний посібник / Н.В. Тарасенко - К.: Центр учбової літератури, 2017. - 528 с.

27. Тисяча найбільших українських компаній за доходами у 2023 році. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://youcontrol.com.ua/data-research/tysiacha-naybilshykh-ukrayinskykh-kompaniy-za-dokhodamy-u-2023-gotsi/> (дата звернення: 26.11.2024)

28. Фінанси підприємств: навч. посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. - Львів: ЛьвДУВС, 2018. - 440 с.

29. Фінансова безпека суб'єктів підприємництва в умовах війни та повоєнного відновлення (науково-експертна та соціологічна оцінка): монографія. За ред. Варналія З.С та Катамадзе Г.Ш. К.: КМ-Букс, 2023. 240 с.

30. Хринюк О.С., Крижня В.О. Фінансова стратегія підприємства як головний інструмент його сталого розвитку / О. С. Хринюк, В. О. Крижня // Економіка і суспільство. – 2018. - Випуск 18. С. 581-587.

31. Хрущ Н. А., Лісова А. В. Механізм формування та реалізація фінансової стратегії в системі управління підприємством / Н. А.Хрущ, А. В. Лісова // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2018. - Випуск 5. Частина 2. – С. 140-142. (дата звернення: 15.11.2024)

32. Чумак О. В., Мельничук І. І., Левіна М.В. Концептуальні засади формування фінансової політики в системі стратегічного управління підприємством / О. В. Чумак, І. І. Мельничук, М. В. Левіна // ЕКОНОМІКА ТА СУСПІЛЬСТВО. – 2024. - № 62. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: potyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4029/3960 (дата звернення: 18.11.2024)

33. Швець Ю., Мозолевська А. Сучасний стан формування фінансової стратегії промислового підприємства та шляхи її реалізації / Ю. Швець, А. Мозолевська // Інфраструктура ринку. – 2019. - №34. – С. 235-242. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/34_2019_ukr/36.pdf (дата звернення: 15.10.2024)

34. Швиданенко Г., Пономаренко О., Швиданенко В. Концептуальні засади формування і вдосконалення фінансової стратегії та політики суб'єкта господарювання в умовах глобальної нестабільності/ Г. Швиданенко, О. Пономаренко, В. Швиданенко // Економіка та суспільство. - 2024. - № 65. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-22> (дата звернення: 03.10.2024)

35. Школьник І. О. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. / І. О. Школьник, І. М. Боярко, О. В. Дейнека та ін. / за заг. редакцією І. О. Школьник. – К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 368 с.

36. Штімац М., Лич В., Юрченко Ю. Процес розроблення фінансової стратегії / М. Штімац, В. Лич, Ю. Юрченко // Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice. - 2020. - № 3(34). – С. 126–132. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v3i34.215437> (дата звернення: 03.11.2024)

37. Юрчишена Л., Синусик А. Концептуальні підходи до вдосконалення фінансової стратегії розвитку підприємства / Л. Юрчишена, А. Синусик // Економіка та суспільство. - 2023. - № 57. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-67> 22 (дата звернення: 07.10.2024)

38. Ястребов Ю. Ю. Прогнозування основних показників макроекономічного розвитку як інструмент формування фінансової стратегії аграрних підприємств / Ю. Ю. Ястребов // Ефективна економіка. - 2018. - №9. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/9_2018/34.pdf (дата звернення: 11.11.2024)

39. Яструбецька Л. С. Фінансова безпека суб'єктів підприємництва в Україні в умовах гібридних загроз : монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2022. 320 с.

40. AnalizUA. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://analizua.com/> (дата звернення 22.12.2024)

41. Nzewi H., Onwuka M., Amobi S.C. Strategic management techniques and performance of plastic industry in anambra state / H. Nzewi, M. Onwuka, S.Amobi // Journal of Educational Research and Policy Studies. – 2021. -Vol. 4. - P. 294–307. - [Electronic resource] - Mode of access: <https://unijerps.org/index.php/unijerps/article/view/87>

42. Udachyna K., Bandorina L., Savchuk L. Modelling the economic entity behaviour in the framework of the selected strategy / K. Udachyna, L. Bandorina, L. Savchuk//Economic AnnalsXXI. - 2017. - №164(3-4). – С. 85-89.

ДОДАТКИ